Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
MELCHIOR WATHELET
esitatud 31. mail 2016[1]

Kohtuasi C-72/15

Rosneft Oil Company OJSC
versus
Her Majesty's Treasury,
Secretary of State for Business, Innovation and Skills,
The Financial Conduct Authority

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Divisional Court) (kõrgem kohus (Inglismaa ja Wales), Queen's Benchi osakond (mitmest kohtunikust koosnev kolleegium), Ühendkuningriik)

Eelotsusetaotlus — Ühine välis- ja julgeolekupoliitika — Otsuse 2014/512/ÜVJP ja määruse (EL) nr 833/2014 teatud artiklite õiguspärasus — Piiravad meetmed seoses Venemaa Föderatsiooni tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas

I. Sissejuhatus

1. Käesolev eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 31. juuli 2014. aasta otsuse 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas[2] (edaspidi „otsus 2014/512"), ja nõukogu 31. juuli 2014. aasta määruse (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas[3] (edaspidi „määrus nr 833/2014"), kehtivust ja tõlgendamist.

2. Kõnealune eelotsusetaotlus on väga oluline, kuna seda lahendades peab Euroopa Kohus võtma seisukoha seoses oma pädevusega liidu poolt ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) valdkonnas vastu võetud õigusaktide kehtivust kontrollida ja neid õigusakte eelotsusemenetluses tõlgendada, samas kui ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimane lause ja ELTL artikkel 275 näivad sellise võimaluse välistavat.

3. Käesolev kohtuasi pakub Euroopa Kohtule seega võimaluse teha kindlaks õigusaktid, mis – nagu nähtub tema arvamuse 2/13 (EU:C:2014:2454) punktist 252 – „liidu kehtiva õiguse kohaselt jäävad […] Euroopa Kohtu teostatava kohtuliku kontrolli alt välja."

1 — Algkeel: prantsuse.

2 — ELT L 229, lk 13. Otsust on korduvalt muudetud. Arvestades, et põhikohtuasi puudutab üksnes kuni 2014. aasta detsembrini tehtud muudatusi, viitan ma käesolevas ettepanekus otsuse 2014/512 redaktsioonile, mis kehtis 2014. aasta detsembris ja mis sisaldas muudatusi, mis olid tehtud nõukogu 8. septembri 2014. aasta otsusega 2014/659/ÜVJP (ELT L 271, lk 54) ja nõukogu 4. detsembri 2014. aasta otsusega 2014/872/ÜVJP (ELT L 349, lk 58).

3 — ELT L 229, lk 1. Määrust on korduvalt muudetud. Arvestades, et põhikohtuasi puudutab üksnes kuni 2014. aasta detsembrini tehtud muudatusi, viitan ma käesolevas ettepanekus määruse nr 833/2014 redaktsioonile, mis kehtis 2014. aasta detsembris ja mis sisaldas muudatusi, mis olid tehtud nõukogu 8. septembri 2014. aasta määrusega (EL) nr 960/2014 (ELT L 271, lk 3) ja nõukogu 4. detsembri 2014. aasta määrusega nr 1290/2014 (ELT L 349, lk 20).

II. Õiguslik raamistik

A. *EL leping*

4. EL lepingu III jaotise „Sätted institutsioonide kohta“ artikli 19 lõikes 1 on sätestatud:

„Euroopa Liidu Kohus koosneb Euroopa Kohtust, üldkohtust ja erikohtutest. Euroopa Liidu Kohus tagab, et aluslepingute tõlgendamisel ja kohaldamisel austatakse õigust.

Liikmesriigid näevad ette tulemusliku õiguskaitse tagamiseks vajaliku kaebeõiguse liidu õigusega hõlmatud valdkondades.“

5. EL lepingu V jaotise „Üldsätted liidu välistegevuse kohta ning erisätted ühise välis- ja julgeolekupoliitika kohta“ 1. peatükis „Üldsätted liidu välistegevuse kohta“ sisalduva artikli 21 lõike 1 esimeses lõigus on ette nähtud:

„Liidu tegevus rahvusvahelisel areenil tugineb põhimõtetele, millest on juhindunud liidu enda loomine, arendamine ja laienemine ning mida liit soovib edendada ka ülejäänud maailmas: demokraatia, õigusriik, inimõiguste ja põhivabaduste universaalsus ning jagamatus, inimväärikuse, võrdsuse ja solidaarsuse ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja põhimõtete ja rahvusvahelise õiguse austamine.“

6. EL lepingu sama jaotise 2. peatükis „Erisätted ühise välis- ja julgeolekupoliitika kohta“ on sätestatud:

„*1. jagu*

Ühissätted

Artikkel 23

Liidu tegevus rahvusvahelisel areenil käesoleva peatüki raames tugineb põhimõtetele, taotleb eesmärke ja seda viiakse ellu viisil, mis on kooskõlas 1. peatükis osutatud üldsätetega.

Artikkel 24

1. [ÜVJP] küsimustes kuuluvad liidu pädevusse kõik välispoliitika valdkonnad ja kõik liidu julgeolekuga seotud küsimused, kaasa arvatud ühise kaitsepoliitika järkjärguline kujundamine, mis võib viia ühiskaitseni.

[ÜVJP] suhtes kohaldatakse erimenetlusi ja -eeskirju. Kui aluslepingud ei näe ette teisiti, määravad ühise välis- ja julgeolekupoliitika kindlaks ja rakendavad seda Euroopa Ülemkogu ja nõukogu, kes teevad otsuse ühehäälselt. Seadusandlike aktide vastuvõtmine on välistatud. Ühist välis- ja julgeolekupoliitikat teostavad liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja liikmesriigid vastavalt aluslepingutele. Euroopa Parlamendi ja komisjoni eriroll selles valdkonnas määratakse kindlaks aluslepingutes. Euroopa Liidu Kohus ei ole pädev tegema otsuseid nimetatud sätetega seotud küsimustes, erandina on ta pädev kontrollima käesoleva lepingu artikli 40 järgimist ja kontrollima teatud otsuste õiguspärasust vastavalt [EL] toimimise lepingu artikli 275 teises lõigus sätestatule.

[…]

3. Liikmesriigid toetavad aktiivselt ja tingimusteta liidu välis- ja julgeolekupoliitikat lojaalsuse ja vastastikuse solidaarsuse vaimus ning järgivad liidu meetmeid selles valdkonnas.

Liikmesriigid teevad koostööd, et süvendada ja arendada oma vastastikust poliitilist solidaarsust. Nad hoiduvad igasugustest meetmetest, mis on vastuolus liidu huvidega või mis võivad kahjustada liidu efektiivsust ühtse jõuna rahvusvahelistes suhetes. […]

Artikkel 29

Nõukogu võtab vastu otsuseid, milles määratletakse liidu lähenemisviis konkreetsele geograafilist või temaatilist laadi küsimusele. Liikmesriigid tagavad, et nende riigi poliitika vastab liidu seisukohtadele. […]

Artikkel 40

Ühise välis- ja julgeolekupoliitika rakendamine ei mõjuta aluslepingutega sätestatud menetluste rakendamist ja institutsioonide volituste ulatust [EL] toimimise lepingu artiklites 3–6 osutatud liidu pädevuse teostamiseks.

Samuti ei mõjuta nimetatud artiklites osutatud poliitika rakendamine aluslepingutega sätestatud menetluste rakendamist ja institutsioonide volituste ulatust liidu pädevuse teostamiseks käesoleva peatüki alusel.

[…]“.

B. *EL toimimise leping*

7. EL toimimise lepingu viienda osa „Liidu välistegevus“ I jaotises „Üldsätted liidu välistegevuse kohta“ on sätestatud:

„*Artikkel 205*

Käesolevas osas käsitletud liidu rahvusvaheline tegevus tugineb põhimõtetele, taotleb eesmärke ja seda viiakse ellu viisil, mis on kooskõlas [EL] lepingu V jaotise 1. peatükis osutatud üldsätetega.“

8. EL toimimise lepingu sama osa IV jaotises „Piiravad meetmed“ on sätestatud:

„*Artikkel 215*

1. Kui vastavalt [EL] lepingu V jaotise 2. peatükile vastu võetud otsus näeb ette majandus- ja rahandussuhete osalise või täieliku katkestamise või piiramise ühe või mitme kolmanda riigiga, võtab nõukogu liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja komisjoni ühise ettepaneku põhjal kvalifitseeritud häälteenamusega vastu vajalikud meetmed. Ta teavitab sellest Euroopa Parlamenti.

2. Kui vastavalt [EL] lepingu V jaotise 2. peatükile vastu võetud otsuses on nii sätestatud, võib nõukogu lõikes 1 osutatud menetluse kohaselt võtta vastu piiravaid meetmeid juriidiliste või füüsiliste isikute ning rühmituste või mitteriiklike üksuste suhtes.

3. Käesolevas artiklis osutatud õigusaktid sisaldavad vajalikke õiguslikke tagatisi käsitlevaid sätteid.“

9. EL toimimise lepingu kuuenda osa „Institutsioonilised ja rahandussätted“ I jaotise „Sätted institutsioonide kohta“ 1. peatüki „Institutsioonid“ 5. jaos „Euroopa Liidu Kohus“ sisalduvas artiklis 275 on sätestatud:

„Euroopa Liidu Kohtu pädevusse ei kuulu [ÜVJP-ga] seotud sätted ning nende alusel vastuvõetud õigusaktid.

Kohus on aga pädev kontrollima [EL] lepingu artikli 40 järgimist ning tegema otsuseid käesoleva lepingu artikli 263 neljandas lõigus sätestatud tingimuste kohaselt algatatud kohtuasjades, mis puudutavad füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes nõukogu poolt [EL] lepingu V jaotise 2. peatüki alusel vastuvõetud piiravaid meetmeid sätestavate otsuste seaduslikkust.“

C. Partnerlus- ja koostööleping

10. Ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Venemaa Föderatsiooni vahelise partnerluse sõlmimist käsitleva partnerlus- ja koostöölepingu, mis on alla kirjutatud 24. juunil 1994 Korful[4] (edaspidi „partnerlusleping“), III jaotises „Kaubavahetus“ on ette nähtud:

„*Artikkel 10*

1. Lepinguosalised kohtlevad teineteist GATT-i I artikli lõikes 1 kirjeldatud üldises enamsoodustuskorras.

2. Lõike 1 sätteid ei kohaldata järgmiste soodustuste suhtes:

a) soodustused, mis on antud naaberriikidele piiriliikluse hõlbustamiseks;

b) soodustused, mis on antud eesmärgiga luua tolliliit või vabakaubanduspiirkond või sellise liidu või piirkonna loomise tõttu; mõistete „tolliliit“ ja „vabakaubanduspiirkond“ tähendus on sama, mida on kirjeldatud GATT-i XXIV artikli lõikes 8 kirjeldatud või loodud GATT-i sama artikli lõikes 10 osutatud korras;

c) soodustused, mis on antud teatavatele riikidele GATT-i ja muude arengumaid soodustavate rahvusvaheliste kokkulepete kohaselt.

[…]

Artikkel 12

1. Lepinguosalised leiavad üksmeelselt, et vaba transiidi põhimõte on käesoleva lepingu eesmärkide saavutamise oluline eeltingimus.

Seoses sellega tagab kumbki lepinguosaline teise lepinguosalise tolliterritooriumilt pärinevate või sinna suunduvate kaupade vaba transiidi läbi oma territooriumi.

2. Lepinguosaliste vahel kohaldatakse GATT-i V artikli lõigete 2–5 sätteid.

[…]

Artikkel 19

Käesolev leping ei välista selliste impordi-, ekspordi- või transiidikeeldude või -piirangute kohaldamist, mis on õigustatud kõlbluse, avaliku korra või julgeoleku seisukohast või seoses inimeste, loomade või taimede tervise ja elu, loodusvarade, kunsti-, ajaloo- või muinasväärtusega rahvusliku rikkuse või intellektuaal-, tööstus- või kaubandusomandi kaitsmisega või kulda ja hõbedat käsitlevate eeskirjadega. Sellised keelud või piirangud ei kujuta endast siiski meelevaldse diskrimineerimise vahendit ega lepinguosaliste vahelise kaubanduse varjatud piirangut.“

4 — EÜT L 327, lk 3; ELT eriväljaanne 11/56, lk 5. Leping kiideti ühenduste nimel heaks nõukogu ja komisjoni 30. oktoobri 1997. aasta otsusega 97/800/ESTÜ, EÜ, Euratom (EÜT L 327, lk 1; ELT eriväljaanne 11/26, lk 356).

11. Lepingu IV jaotise „Äritegevust ja investeerimist käsitlevad sätted“ III peatükis „Teenuste piiriülene osutamine“ sisalduvas artiklis 36 on sätestatud:

„Käesoleva lepingu 5. lisas loetletud valdkondades kohtlevad lepinguosalised teineteist ühenduse või Venemaa äriühingute vastavalt Venemaa või ühenduse territooriumil piiriüleselt osutatavaid teenuseid mõjutavate tingimuste osas vähemalt sama soodsalt kui mis tahes kolmandat riiki, järgides kummagi lepinguosalise kehtivaid õigusnorme.“

12. Lepingu V jaotises „Maksed ja kapital“ sisalduvas artiklis 52 on ette nähtud:

„[…]

2. Tagatakse ühenduse ja Venemaa residentide vaheline kapitali vaba liikumine vastuvõtjariigi õigusnormide kohaselt asutatud äriühingutesse otse investeerimisel ja IV jaotise II peatüki sätete kohasel investeerimisel ning nende investeeringute, kaasa arvatud igasugused hüvitised, mis tulenevad sellistest meetmetest nagu sundvõõrandamine, riigistamine või samaväärsed meetmed, ja nendest investeeringutest tuleneva kasumi väljaviimisel.

[…]

5. Ilma et see piiraks lõigete 6 ja 7 kohaldamist, ei kehtesta lepinguosalised pärast käesoleva lepingu jõustumist algava viieaastase üleminekuaja lõppu ühtegi uut piirangut ühenduse ja Venemaa residentide vahelisele kapitali liikumisele ja sellega seotud jooksvatele maksetele ega muuda kehtivat korda piiravamaks. Piirangute kehtestamine käesoleva lõike esimeses lauses osutatud üleminekuajal ei mõjuta siiski lepinguosaliste õigusi ja kohustusi, mis tulenevad käesoleva artikli lõigetest 2–4 ja 9.

[…]

9. Jooksvate maksete, kapitali liikumise ja makseviiside osas kohtlevad lepinguosalised teineteist enamsoodustuskorras.“

13. Lepingu XI jaotises „Institutsioonilised, üld- ja lõppsätted“ sisalduvas artiklis 99 on ette nähtud:

„Mitte miski käesolevas lepingus ei takista lepinguosalisel võtta meetmeid,

1) mida ta peab vajalikuks, et kaitsta oma olulisi julgeolekuhuve

[…]

d) avaliku korra säilitamist mõjutavate tõsiste siseriiklike rahutuste, sõja või sõjaohtu kujutavate tõsiste rahvusvaheliste pingete korral või selleks, et täita kohustusi, mis ta on endale võtnud rahu ja rahvusvahelise julgeoleku säilitamiseks;

[…]“.

D. *Otsus 2014/512*

14. Käesolev eelotsusetaotlus puudutab järgmisi otsuse 2014/512 sätteid:

„*Artikkel 1*

[…]

2. Keelatud on selliste võlakirjade, aktsiate või sarnaste finantsinstrumentide otsene või kaudne ostmine või müümine, nendega seotud investeerimisteenuste otsene või kaudne osutamine, nende väljaandmisele otsene või kaudne kaasa aitamine ning mis tahes muu nendega kauplemine, mille lõpptähtaeg on üle 30 päeva ja mille on välja andnud pärast 12. septembrit 2014:

[…]

b) Venemaal asutatud üksused, kes on riigi kontrolli all või kellest üle 50% kuulub riigile, kelle hinnanguline koguvara ületab 1 triljonit Vene rubla ning kelle hinnangulisest tulust pärineb vähemalt 50% 12. septembri 2014 seisuga toornafta või naftasaaduste müügist või transpordist, nagu need on loetletud III lisas [(nimelt Rosneft, Transneft ja Gazprom Neft)];

c) mis tahes juriidiline isik, üksus või asutus, kes on asutatud väljaspool liitu ning kellest üle 50% kuulub mõne [punktis] b osutatud üksuse omandisse, või

d) mis tahes juriidiline isik, üksus või asutus, kes tegutseb mõne punktis c osutatud kategooriasse kuuluva või […] III lisas loetletud üksuse [(nimelt Rosneft, Transneft ja Gazprom Neft)] nimel või suuniste alusel.

3. Keelatud on otse või kaudselt osaleda mis tahes kokkuleppes anda uusi, 30 päeva ületava lõpptähtajaga laene ja krediiti lõikes 1 või 2 osutatud mis tahes juriidilisele isikule, üksusele või asutusele pärast 12. septembrit 2014, välja arvatud laenud või krediit, millel on konkreetne ja dokumenteeritud eesmärk rahastada kaupade ja teenuste, mis ei ole finantsteenused, keelu alla mitte kuuluvat otsest või kaudset importi või eksporti liidu ja Venemaa või mis tahes kolmanda riigi vahel, või laenud, millel on konkreetne ja dokumenteeritud eesmärk pakkuda erakorralist rahastamist selliste liidus asutatud juriidiliste isikute maksevõime ja likviidsuse kriteeriumide täitmiseks, kelle omandiõigusest üle 50% kuulub I lisas osutatud üksusele [(nimelt Sberbank, VTB Bank, Gazprombank, Vnesheconombank ja Rosselkhozbank)].

[…]

Artikkel 4

1. Teatava varustuse, mida on võimalik kasutada Venemaal (sealhulgas selle majandusvööndis ja mandrilaval) järgmistes uuringu- ja tootmisprojektide kategooriates, otseseks või kaudseks müümiseks, tarnimiseks, üleandmiseks ja eksportimiseks liikmesriikide kodanike poolt või liikmesriikide territooriumilt või kasutades liikmesriikide jurisdiktsiooni alla kuuluvaid laevu või õhusõidukeid, on vaja eksportiva liikmesriigi pädeva asutuse eelnevat luba:

a) naftauuringud ja -tootmine rohkem kui 150 meetri sügavuses vees;

b) naftauuringud ja -tootmine põhjapolaarjoonest põhja poole jäävas avamerepiirkonnas;

c) projektid, millel on võimekus toota naftat kildakihtides leiduvast toorainest hüdrofrakkimise teel; see ei kehti läbi kildakihtide toimuvale uurimisele ja tootmisele eesmärgiga leida või ammutada naftat mittekilda-maardlatest.

Liit võtab vajalikud meetmed, et määrata kindlaks vastavad käesoleva lõikega hõlmatavad tooted.

2. Järgmiseks tegevuseks:

a) lõikes 1 osutatud varustusega seotud tehnilise abi või muude teenuste osutamine;

b) rahastamine või rahaline abi lõikes 1 osutatud varustuse müümiseks, tarnimiseks, üleandmiseks või ekspordiks või seotud tehnilise abi või koolituse andmiseks

on samuti vaja eksportiva liikmesriigi pädeva asutuse eelnevat luba.

3. Liikmesriikide pädevad asutused ei anna ühtegi luba lõigetes 1 ja 2 osutatud varustuse müümiseks, tarnimiseks, üleandmiseks või ekspordiks või teenuste osutamiseks, kui nad teevad kindlaks, et asjaomase müümise, tarnimise, üleandmise või ekspordi või asjaomaste teenuste osutamise eesmärk on ühe lõikes 1 osutatud uuringu- ja tootmisprojekti teostamine.

4. Lõige 3 ei mõjuta enne 1. augustit 2014 sõlmitud lepingute ega selliste lepingute täitmiseks vajalike lisalepingute täitmist.

5. Luba võidakse anda juhul, kui kaupade ja tehnoloogiate müümine, tarnimine, üleandmine, eksport või lõigetes 1 ja 2 nimetatud teenuste osutamine on vajalik sellise sündmuse kiiresti ärahoidmiseks või leevendamiseks, millel on tõenäoliselt ränk ja märkimisväärne mõju inimeste tervisele ja ohutusele või keskkonnale. Asjakohaselt põhjendatud erandjuhtudel võib lubada müümist, tarnimist, üleandmist, eksporti või lõigetes 1 ja 2 osutatud teenuste osutamist ilma eelneva loata, tingimusel et eksportija teatab sellest pädevale asutusele viie tööpäeva jooksul pärast müügi, tarnimise, üleandmise, ekspordi või teenuste osutamise toimumist, esitades ilma eelneva loata toimunud müügi, tarnimise, üleandmise, ekspordi või teenuste osutamise üksikasjalikud ja asjakohased põhjendused.

Artikkel 4a

1. Keelatud on Venemaal (sealhulgas selle majandusvööndis ja mandrilaval) järgmiste uurimis- ja tootmisprojektide kategooriate jaoks vajalike seonduvate teenuste otsene või kaudne osutamine liikmesriikide kodanike poolt või liikmesriikide territooriumilt või kasutades liikmesriikide jurisdiktsiooni alla kuuluvaid laevu või õhusõidukeid:

a) naftauuringud ja -tootmine rohkem kui 150 meetri sügavuses vees;

b) naftauuringud ja -tootmine põhjapolaarjoonest põhja poole jäävas avamerepiirkonnas ümber põhjapooluse;

c) projektid, millel on võimekus toota naftat kildakihtides leiduvast toorainest hüdrofrakkimise teel; see ei kehti läbi kildakihtide toimuvale uurimisele ja tootmisele eesmärgiga leida või ammutada naftat mittekilda-maardlatest.

2. Lõikes 1 sätestatud keeld ei mõjuta enne 12. septembrit 2014 sõlmitud lepingute või raamkokkulepete või selliste lepingute täitmiseks vajalike lisalepingute täitmist.

3. Lõikes 1 osutatud keeldu ei kohaldata, kui kõnealused teenused on vajalikud sellise sündmuse kiireks ärahoidmiseks või leevendamiseks, millel on tõenäoliselt tõsine ja märkimisväärne mõju inimeste tervisele ja ohutusele või keskkonnale.

[…]

Artikkel 7

1. Lepingu ja tehingu puhul, mille täitmist on otseselt või kaudselt, tervikuna või osaliselt mõjutanud käesoleva otsusega kehtestatud meetmed, ei rahuldata ühtki nõuet, sealhulgas hüvitisnõuet ega muud samalaadset nõuet, nagu tasaarvestusnõue või tagatisnõue, eelkõige nõuet, mille eesmärgiks on saada pikendust või mis tahes vormis tagatist või vastutagatist, eelkõige finantstagatist, kui selle esitajaks on:

a) artikli 1 lõike 1 punktis b või c ning artikli 1 lõike 2 punktis c [või] d osutatud või […] III […] lisas osutatud üksused;

b) muu Venemaa isik, üksus või asutus või

c) selline isik, üksus või asutus, kes tegutseb mõne käesoleva lõike punktis a või b osutatud isiku, üksuse või asutuse kaudu või tema nimel.

2. Igas nõude täitmise menetluses jääb kõnealuse nõude täitmist taotleva isiku kohustuseks tõendada, et kõnealuse nõude täitmine ei ole lõike 1 alusel keelatud.

3. Käesolev artikkel ei mõjuta lõikes 1 osutatud isikute, üksuste ja asutuste õigust nõuda kooskõlas käesoleva otsusega lepinguliste kohustuste täitmata jätmise seaduslikkuse kohtulikku kontrolli.

[…]“.

E. *Määrus nr 833/2014*

15. Käesolev eelotsusetaotlus puudutab järgmisi määruse nr 833/2014 sätteid:

„*Artikkel 3*

1. II lisas loetletud, liidust või väljastpoolt liitu pärit kaupade või tehnoloogiate müümiseks, tarnimiseks, üleandmiseks või eksportimiseks otse või kaudselt füüsilistele või juriidilistele isikutele, üksustele või asutustele Venemaal, kaasa arvatud Venemaa majandusvööndis ja mandrilaval, või mis tahes muus riigis, kui kõnealused kaubad ja tehnoloogiad on mõeldud kasutamiseks Venemaal, kaasa arvatud Venemaa majandusvööndis ja mandrilaval, on vaja eelnevat luba.

2. Müümiseks, tarnimiseks, üleandmiseks või ekspordiks, mille jaoks on käesoleva artikli kohaselt vaja luba, annavad loa eksportija asukohaliikmesriigi pädevad asutused kooskõlas määruse (EÜ) nr 428/2009 artiklis 11 sätestatud üksikasjalike eeskirjadega. Luba kehtib kogu liidus.

3. II lisa sisaldab teatavaid kaupasid ja tehnoloogiaid, mida on võimalik kasutada järgmistes uurimis- ja tootmisprojektide kategooriates Venemaal, kaasa arvatud Venemaa majandusvööndis ja mandrilaval:

a) nafta uurimine ja tootmine rohkem kui 150 meetri sügavuses vees;

b) nafta uurimine ja tootmine põhjapolaarjoonest põhja poole jäävas avamerepiirkonnas, või

c) projektid, millel on võimekus toota naftat kildakihtides leiduvast toorainest hüdrofrakkimise teel; see ei kehti läbi kildakihtide toimuvale uurimisele ja tootmisele eesmärgiga leida või ammutada naftat mittekilda maardlatest.

4. Eksportijad esitavad pädevale asutusele kõik ekspordiloa taotlemiseks nõutavad asjakohased andmed.

5. Pädevad asutused ei anna luba II lisasse kantud kaupade ja tehnoloogiate müümiseks, tarnimiseks, üleandmiseks ega ekspordiks, kui neil on piisav alus otsustamaks, et nimetatud kaupade ja tehnoloogiate müümine, tarnimine, üleandmine või eksport on ette nähtud lõikes 3 viidatud nafta uurimise ja tootmise projektide jaoks.

Pädevad asutused võivad siiski loa anda, kui müümine, tarnimine, üleandmine või eksport puudutab enne 1. augustit 2014 sõlmitud lepingust tuleneva kohustuse täitmist või selliste lepingute täitmiseks vajalikest lisalepingutest tuleneva kohustuse täitmist.

Pädevad asutused võivad loa anda ka juhul, kui kaupade ja tehnoloogiate müümine, tarnimine, üleandmine või eksport on vajalik sellise sündmuse kiiresti ärahoidmiseks või leevendamiseks, millel on tõenäoliselt ränk ja märkimisväärne mõju inimeste tervisele ja ohutusele või keskkonnale. Asjakohaselt põhjendatud hädajuhtudel võib lubada müümist, tarnimist, üleandmist või eksporti ilma eelneva loata, tingimusel et eksportija teatab sellest pädevale asutusele viie tööpäeva jooksul pärast müügi, tarnimise, üleandmise või ekspordi toimumist, esitades ilma eelneva loata toimunud müügi, tarnimise, üleandmise või ekspordi üksikasjalikud ja asjakohased põhjendused.

6. Lõikes 5 sätestatud tingimuste kohaselt võivad pädevad asutused nende poolt välja antud ekspordiloa tühistada, peatada või kehtetuks tunnistada või seda muuta.

7. Kui pädev asutus, vastavalt lõikele 5 või 6, keeldub loa andmisest, tühistab, peatab või tunnistab selle kehtetuks või piirab seda oluliselt, teatab asjaomane liikmesriik sellest teistele liikmesriikidele ja komisjonile ning jagab nendega asjakohast teavet, järgides nõukogu määruse (EÜ) nr 515/97 sätteid sellise teabe konfidentsiaalsuse kohta.

8. Enne seda, kui liikmesriik annab kooskõlas lõikega 5 välja loa tehinguks, mis on põhimõtteliselt sama kui tehing, mille puhul kehtib endiselt teise liikmesriigi või teiste liikmesriikide lõigete 6 ja 7 kohane loa andmisest keeldumine, konsulteerib ta esmalt liikmesriigi või liikmesriikidega, kes keeldusid loa andmisest. Kui asjaomane liikmesriik otsustab pärast sellist konsulteerimist loa siiski anda, teavitab ta sellest teisi liikmesriike ja komisjoni ning esitab kogu asjakohase teabe, millel otsus põhineb.

Artikkel 3a

1. Keelatud on osutada otse või kaudselt Venemaal, kaasa arvatud Venemaa majandusvööndis ja mandrilaval, järgmiste uurimis- ja tootmisprojektide jaoks vajalikke seonduvaid teenuseid:

a) nafta uurimine ja tootmine rohkem kui 150 meetri sügavuses vees;

b) nafta uurimine ja tootmine põhjapolaarjoonest põhja poole jäävas avamerepiirkonnas, või

c) projektid, millel on võimekus toota naftat kildakihtides leiduvast toorainest hüdrofrakkimise teel; see ei kehti läbi kildakihtide toimuvale uurimisele ja tootmisele eesmärgiga leida või ammutada naftat mittekilda maardlatest.

Käesolevas lõikes tähendavad seotud teenused järgmist:

i) puurimine;

ii) puuraukude testimine;

iii) geofüüsikalise uurimise ja lõpuleviimise teenused;

iv) spetsiaalsete ujuvsõidukite tarnimine.

2. Lõikes 1 sätestatud keelud ei mõjuta enne 12. septembrit 2014 sõlmitud lepingust või raamlepingust tuleneva kohustuse täitmist või sellise lepingu täitmiseks vajalike lisalepingute täitmist.

3. Lõikes 1 sätestatud keeldu ei kohaldata, kui kõnealused teenused on vajalikud sellise sündmuse kiiresti ärahoidmiseks või leevendamiseks, millel on tõenäoliselt ränk ja märkimisväärne mõju inimeste tervisele ja ohutusele või keskkonnale.

Teenuse osutaja teatab pädevale asutusele igasugusest käesoleva lõike kohasest tegevusest viie tööpäeva jooksul, esitades müügi, tarnimise, üleandmise või ekspordi üksikasjalikud ja asjakohased põhjendused.

Artikkel 4

[…]

3. Järgmise tegevuse puhul on vaja asjaomase pädeva asutuse luba:

a) II lisas loetletud kaupade ja tehnoloogiatega ning nendega varustamise, nende tootmise, hoolduse ja kasutamisega seotud tehnilise abi või vahendusteenuste otsene või kaudne osutamine füüsilistele või juriidilistele isikutele, üksustele või asutustele Venemaal, kaasa arvatud Venemaa majandusvööndis ja mandrilaval, või mis tahes isikule, üksusele või asutusele mis tahes muus riigis, kui selline abi puudutab Venemaal, kaasa arvatud Venemaa majandusvööndis ja mandrilaval, kasutamiseks mõeldud kaupu ja tehnoloogiaid;

b) II lisas loetletud kaupade ja tehnoloogiatega seotud rahastamine ning rahaline abi, sealhulgas eelkõige toetuste, laenude või ekspordikrediidikindlustuse andmine nimetatud kaupade ja tehnoloogiate müügiks, tarnimiseks, üleandmiseks või eksportimiseks või seonduva tehnilise abi otseseks või kaudseks osutamiseks füüsilistele või juriidilistele isikutele, üksustele või asutustele Venemaal, kaasa arvatud Venemaa majandusvööndis ja mandrilaval, või mis tahes isikule, üksusele või asutusele mis tahes muus riigis, kui kõnealune abi puudutab Venemaal, kaasa arvatud Venemaa majandusvööndis ja mandrilaval, kasutamiseks mõeldud kaupu ja tehnoloogiaid.

Artikli 3 lõikes 5 osutatud asjakohaselt põhjendatud erandjuhtudel võib lubada käesolevas lõikes nimetatud teenuste osutamist ilma eelneva loata, tingimusel et teenuseosutaja teatab sellest pädevale asutusele viie tööpäeva jooksul pärast teenuse osutamist.

4. Kui käesoleva artikli lõike 3 kohaselt on nõutav luba, kohaldatakse artiklit 3, eelkõige selle lõikeid 2 ja 5, *mutatis mutandis*.

Artikkel 5

[…]

2. Keelatud on selliste vabalt võõrandatavate väärtpaberite ja rahaturuinstrumentide otsene või kaudne müümine, ostmine, nende emiteerimisega seoses investeerimisteenuste osutamine või abi andmine ning mis tahes muu nendega kauplemine, mille lõpptähtaeg on üle 30 päeva ja mille on pärast 12. septembrit 2014 välja andnud:

[…]

b) Venemaal asutatud juriidiline isik, üksus või asutus, kes on riigi kontrolli all või kellest üle 50% kuulub riigile ning kelle hinnanguline koguvara ületab 1 triljonit Vene rubla ning kelle hinnangulisest tulust pärineb vähemalt 50% toornafta või naftasaaduste müügist või transpordist, nagu need on loetletud VI lisas [(nimelt Rosneft, Transneft, Gazprom Neft)];

c) väljaspool liitu asutatud juriidiline isik, üksus või asutus, kelle omandiõigusest kuulub otseselt või kaudselt rohkem kui 50% käesoleva lõike punktides a või b loetletud üksusele, või

d) juriidiline isik, üksus või asutus, kes tegutseb mõne käesoleva lõike punktis a, b või c osutatud üksuse nimel või suuniste alusel.

3. Keelatud on otse või kaudselt osaleda mis tahes kokkuleppes anda uusi, 30 päeva ületava lõpptähtajaga laene või krediite lõikes 1 või 2 osutatud mis tahes juriidilisele isikule, üksusele või asutusele pärast 12. septembrit 2014.Keeldu ei kohaldata järgmistel juhtudel:

a) laenud või krediit, millel on konkreetne ja dokumenteeritud eesmärk rahastada kaupade ja teenuste, mis ei ole finantsteenused, keelu alla mitte kuuluvat importi või eksporti liidu ja mõne kolmanda riigi vahel, kaasa arvatud kulutused muust kolmandast riigist pärit kaupadele ja teenustele, mis on vajalikud ekspordi- või impordilepingute täitmiseks, või

b) laenud, millel on konkreetne ja dokumenteeritud eesmärk pakkuda erakorralist rahastamist selliste liidus asutatud juriidiliste isikute maksevõime ja likviidsuse kriteeriumide täitmiseks, kelle omandiõigusest üle 50% kuulub III lisas osutatud üksustele [(nimelt Sberbank, VTB Bank, Gazprombank, Vnesheconombank ja Rosselkhozbank)].

[…]

Artikkel 8

1. Liikmesriigid kehtestavad eeskirjad käesoleva määruse sätete rikkumise eest kohaldatavate karistuste kohta ning võtavad kõik vajalikud meetmed nende rakendamise tagamiseks. Ette nähtud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

2. Liikmesriigid teevad lõikes 1 osutatud eeskirjad komisjonile teatavaks viivitamata pärast käesoleva määruse jõustumist ning teatavad komisjonile eeskirjade edaspidistest muudatustest.

[…]

Artikkel 11

1. Lepingu ja tehingu puhul, mille täitmist on otseselt või kaudselt, tervikuna või osaliselt mõjutanud käesoleva määrusega kehtestatud meetmed, ei rahuldata ühtki nõuet, sealhulgas hüvitisnõuet ega muud samalaadset nõuet, nagu tasaarvestusnõue või tagatisnõue, eelkõige nõuet, mille eesmärgiks on saada pikendust või mis tahes vormis tagatist või vastutagatist, eelkõige finantstagatist, kui selle esitajaks on:

a) artikli 5 lõike 1 punktides b ja c ning artikli 5 lõike 2 punktides c ja d osutatud või […] VI lisas loetletud üksused [(nimelt Rosneft, Transneft, Gazprom Neft)];

b) muu Venemaa isik, üksus või asutus;

c) selline isik, üksus või asutus, kes tegutseb mõne käesoleva lõike punktis a või b osutatud isiku, üksuse või asutuse kaudu või tema nimel.

2. Igas nõude täitmise menetluses jääb kõnealuse nõude täitmist taotleva isiku kohustuseks tõendada, et nõude täitmine ei ole lõike 1 alusel keelatud.

3. Käesolev artikkel ei mõjuta lõikes 1 osutatud isikute, üksuste ja asutuste õigust nõuda kooskõlas käesoleva määrusega lepinguliste kohustuste täitmata jätmise seaduslikkuse kohtulikku kontrolli.“

III. Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

16. Liidu liikmesriikide riigipead ja valitsusjuhid mõistsid 6. märtsil 2014 karmilt hukka „Ukraina suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse provotseerimata rikkumise Venemaa Föderatsiooni poolt“.[5] Nad kutsusid Venemaa Föderatsiooni üles viima oma relvajõud viivitamata tagasi nende alalisse paiknemiskohta kooskõlas kohaldatavate lepingutega. Nad otsustasid ka peatada Venemaa Föderatsiooniga viisaküsimustes peetavad kahepoolsed kõnelused ja olemasolevat partnerluslepingut asendava uue laiaulatusliku lepingu üle peetavad kõnelused. Nad rõhutasid siiski, et kriisile tuleks leida lahendus Ukraina valitsuse ja Venemaa Föderatsiooni valitsuse vaheliste läbirääkimiste teel.

17. Liidu liikmesriikide riigipead ja valitsusjuhid lisasid, et kui läbirääkimised ei anna kiiresti tulemusi, kehtestatakse reisikeeld ja varade külmutamine isikute suhtes, kes vastutavad tegevuse eest, mis kahjustavad või ohustavad Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja iseseisvust.

18. Avalduse elluviimiseks võttis nõukogu 17. märtsil 2014 vastu määruse (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega[6] ning millega kehtestati eespool nimetatud meetmed määruse I lisas loetletud isikutele.

19. Arvestades, et Venemaa Föderatsioon ei vastanud liidu nõudmistele ning Ukraina territoriaalse terviklikkuse, suveräänsuse ja iseseisvuse kahjustamine jätkus, kehtestas nõukogu 31. juulil 2014 hulga täiendavaid olulisi piiravaid meetmeid ehk võttis vastu otsuse 2014/512 ja määruse nr 833/2014, mis puudutavad teiste Vene ettevõtjate hulgas Rosneft Oil Company OJSC-d (edaspidi „Rosneft“), mille tegevusalade hulka kuuluvad süsivesinike uurimine, tootmine ja rafineerimine ning toornafta ja gaasi turustamine Venemaal ja välismaal.

20. Rosneft tegeleb uurimise ja tootmisega Venemaa piirkondades, kus leidub süsivesinikke, ja Venemaa mandrilaval. Uurimistegevus hõlmab toiminguid üle 150 meetri sügavuses vees ja kildakihtides.

21. Rosnefti enamusosalus (69,5%) kuulub Rosneftegaz OJSC-le, mis on Venemaa Föderatsiooni 100-protsendilise osalusega aktsiaselts. Vähemusosalus (19,75%) kuulub BP Russian Investments Ltd-le, mis on Inglise naftaettevõtja BP plc tütarettevõtja. Ülejäänud 10,75% osalusest on noteeritud börsil.

22. Her Majesty's Treasury (riigikassa) ja Secretary of State for Business, Innovation and Skills (ettevõtluse, innovatsiooni ja kutseoskuste minister) on ametivõimud, kes vastutavad Ühendkuningriigis liidu nende õigusnormide rakendamise eest, millega on kehtestatud piiravad meetmed vastuseks Venemaa Föderatsiooni tegevusele Ukrainas.

23. Financial Conduct Authority (finantsinspektsioon, edaspidi „FCA“) suhtes kehtivad samuti otsus 2014/512 ja määrus nr 833/2014 ning ta peab analüüsima nende tagajärgi tema enda kohustustele ja eesmärkidele, mis tulenevad seadusest. Seega, kui ilmneks, et võidakse välja anda keelatud väärtpabereid ja et see võib kahjustada FCA reguleeritavate turgude terviklikkust või tarbijakaitset, oleks FCA kohustatud analüüsima, milliseid toiminguid ta peab vajaduse korral tegema, et sellist ohtu ennetada või ära hoida.

24. Rosneft esitas ELTL artikli 263 neljanda lõigu alusel otsuse 2014/512 ja määruse nr 833/2014 peale tühistamishagi, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 9. oktoobril 2014.[7]

5 — Riigipeade ja valitsusjuhtide avaldus Ukraina kohta, Brüssel, 6. märts 2014.

6 — ELT L 78, lk 6.

7 — Tegemist on poolelioleva kohtuasjaga NK Rosneft jt *vs.* nõukogu (T-715/14).

25. High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division'ile (Divisional Court) (kõrgem kohus (Inglismaa ja Wales), Queen's Benchi osakond (mitmest kohtunikust koosnev kolleegium), Ühendkuningriik) 20. novembril 2014 esitatud kaebuses, millega ta palus teostada seaduslikkuse kohtulikku kontrolli, vaidlustas Rosneft otsuse 2014/512 ja määruse nr 833/2014 ning Ühendkuningriigi ametivõimude poolt määruse nr 833/2014 teatud sätete rakendamiseks võetud mõnede meetmete, eelkõige määruse rikkumise juhuks ette nähtud kriminaalkaristuste [8] õiguspärasuse ning vaidles vastu teatud tõlgendustele, mis FCA andis mõistele „rahaline abi", ja sellele, kuidas FCA tõlgendas ja kohaldas määrust teatud väärtpaberite suhtes. [9]

26. 9. veebruari 2015. aasta otsuses [10] asus High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Divisional Court) (kõrgem kohus (Inglismaa ja Wales), Queen's Benchi osakond (mitmest kohtunikust koosnev kolleegium), Ühendkuningriik) seisukohale, et tema menetluses vaidluse lahendamiseks peab ta kindlaks tegema, kas otsuse 2014/512 ja määruse nr 833/2014 teatud sätted on kehtetud, kuid seda ei saa ta teha ilma, et ta esitaks Euroopa Kohtule eelotsusetaotlust kooskõlas kohtuotsusega Foto-Frost (314/85, EU:C:1987:452).

27. Lisaks leiab kõnealune kohus, et isegi kui need sätted on õiguspärased, ei ole kindel, et teised liikmesriikide kohtud jõuaksid seoses nende tõlgendamise ja kohaldamisega samadele järeldustele. Ta tõi ka seoses teatud oluliste aspektidega esile märkimisväärseid tõlgendamiserinevusi erinevate liikmesriikide pädevate asutuste vahel.

28. Selles kontekstis otsustas High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Divisional Court) (kõrgem kohus (Inglismaa ja Wales), Queen's Benchi osakond (mitmest kohtunikust koosnev kolleegium), Ühendkuningriik) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Arvestades eelkõige ELL artikli 19 lõiget 1 ning artikleid 24 ja 40, [Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta")] artiklit 47 ja ELTL artikli 275 teist lõiku, kas Euroopa Kohtul on pädevus teha ELTL artikli 267 alusel eelotsus otsuse [2014/512] artikli 1 lõike 2 punktide b–d, lõike 3 ning artiklite 4, 4a ja 7 ning III lisa kehtivuse kohta?

2. a) Kas määruse ja niivõrd, kuivõrd Euroopa Kohtul on pädevus, otsuse üks või mitu järgmist sätet (edaspidi „asjasse puutuvad meetmed") on kehtetud:

i) otsuse [2014/512] artiklid 4 ja 4a;

ii) määruse [nr 833/2014] artiklid 3 ja 3a, artikli 4 lõiked 3 ja 4 ning II lisa;

(edaspidi koos „naftasektori sätted");

iii) otsuse [2014/512] artikli 1 lõike 2 punktid b–d ja lõige 3 ning III lisa;

iv) määruse [nr 833/2014] artikli 5 lõike 2 punktid b–d, lõige 3 ja VI lisa;

8 — Vt Ukrainat puudutavad 2014. aasta määrused (Euroopa Liidu finantssanktsioonid) (nr 3) (The Ukraine (European Union Financial Sanctions) (No. 3) Regulations 2014, SI 2014/2054), mida on hiljem muudetud Ukrainat puudutavate 2014. aasta määrustega (Euroopa Liidu finantssanktsioonid) (nr 3) (muudatus) (The Ukraine (European Union Financial Sanctions) (No. 3) (Amendment) Regulations 2014, SI 2014/2445), ja 2014. aasta ekspordikontrolli määrus (Venemaa, Krimmi ja Sevastopoliga seotud sanktsioonid) (The Export Control (Russia, Crimea and Sevastopol Sanctions) Order 2014, SI 2014/2357), mida on hiljem muudetud 2014. aasta ekspordikontrolli määrusega (Venemaa, Krimmi ja Sevastopoliga seotud sanktsioonid) (muudatus) (The Export Control (Russia, Crimea and Sevastopol Sanctions) (Amendment) Order 2014, SI 2014/2932).

9 — Tegemist on vabalt võõrandatavate väärtpaberitega, mis on välja antud aktsiate globaalsete hoidmistunnistuste vormis (*Global Depository Receipts*, edaspidi „GDR") ning mis on seotud Rosnefti aktsiatega ja on kantud ametlikku väärtpaberinimekirja Londoni börsil, kus nendega kaubeldakse.

10 — Vt *R (OJSC Rosneft Oil Company) v Her Majesty's Treasury and ors* [2015] EWHC 248 (Admin).

(edaspidi koos „väärtpaberite ja laenude sätted“);

v) otsuse [2014/512] artikkel 7 ja

vi) määruse [nr 833/2014] artikkel 11.

2. b) Juhul kui asjasse puutuvad meetmed on õiguspärased, kas õiguskindluse ja kohaldatava õiguse täpsuse (*nulla poena sine lege certa*) põhimõttega on vastuolus see, kui liikmesriik kehtestab määruse [nr 833/2014] artikli 8 alusel kriminaalkaristused, enne kui Euroopa Kohus on kõnealuse süüteo kohaldamisala piisavalt selgitanud?

3. Juhul kui teise küsimuse punktis a viidatud keelud või piirangud on õiguspärased:

a) Kas määruse [nr 833/2014] artikli 4 lõikes 3 sisalduv mõiste „rahaline abi“ hõlmab maksekorralduse töötlemist panga või muu finantsasutuse poolt?

b) Kas määruse artikli 5 kohaselt on keelatud selliste [GDR-ide] emiteerimine või nendega muude toimingute tegemine, mis on välja antud 12. septembril 2014 või pärast seda mõne VI lisas loetletud üksusega sõlmitud hoiulepingu alusel mõne sellise üksuse aktsiate suhtes, mis emiteeriti enne 12. septembrit 2014?

c) Kui Euroopa Kohus leiab, et esineb ebaselgus, mida on võimalik sobivalt lahendada tema antavate täiendavate juhiste abil, siis kuidas tuleb tõlgendada otsuse artiklis 4 ning määruse artiklites 3 ja 3a kasutatud mõisteid „kilt“ ja „rohkem kui 150 meetri sügavune vesi“? Täpsemalt, kas kui Euroopa Kohus peab seda vajalikuks ja sobivaks, võib ta anda mõiste „kilt“ geoloogilise tõlgenduse, mida tuleb kasutada määruse rakendamisel, ja selgitada, kas „rohkem kui 150 meetri sügavust vett“ tuleb mõõta puurimise kohast või mujalt?“

29. Üldkohtu president peatas Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 54 kolmanda lõigu alusel 26. märtsi 2015. aasta määrusega kohtuasjas NK Rosneft jt *vs*. nõukogu (T-715/14) tühistamishagi menetlemise kuni Euroopa Kohtu otsuse tegemiseni käesolevas kohtuasjas.

IV. Menetlus Euroopa Kohtus

30. Eelotsusetaotlus saabus Euroopa Kohtusse 18. veebruaril 2015. Rosneft, FCA, Ühendkuningriigi, Tšehhi, Saksamaa, Eesti ja Prantsuse valitsus ning nõukogu ja komisjon esitasid kirjalikud seisukohad.

31. 23. veebruaril 2016 toimus kohtuistung, kus Rosneft, FCA, Ühendkuningriigi, Tšehhi, Saksamaa, Eesti, Prantsuse ja Poola valitsus ning nõukogu ja komisjon esitasid oma suulised seisukohad.

V. Analüüs

A. *Esimene küsimus*

32. Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul selgitada, kas arvestades ELL artikleid 19, 24 ja 40, ELTL artiklit 275 ning harta artiklit 47, on Euroopa Kohtul pädevus teha eelotsus otsuse 2014/512 artikli 1 lõike 2 punktide b–d, lõike 3 ning artiklite 4, 4a ja 7 ning III lisa kehtivuse kohta.

1. Vastuvõetavus

33. Eesti valitsus ja nõukogu leiavad, et esimene küsimus ei ole vastuvõetav, kuna sellele antav vastus ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohtule põhikohtuasja lahendamiseks vajalik.

34. Ma teen Euroopa Kohtule ettepaneku lükata see vastuvõetamatuse väide tagasi, kuna Euroopa Kohtu pädevus vastata käsitletavale eelotsusetaotlusele on ilmselgelt eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud teiste küsimuste (mille asjakohasust ei ole keegi kahtluse alla seadnud) analüüsimise eeltingimus. Pealegi on see küsimus väljakujunenud kohtupraktika kohaselt „avaliku huvi küsimus [ja] Euroopa Kohus [võib] menetluse mis tahes staadiumis seda küsimust analüüsida isegi omal algatusel“. [11]

35. Lisaks peab eelotsusetaotluse esitanud kohus olema Euroopa Kohtu pädevuses kindel, et jõuda selgusele, kas ta on seotud Euroopa Kohtu ainuõigusega kontrollida liidu teiseste õigusaktide kehtivust. [12]

2. Euroopa Kohtu pädevus eelotsusemenetluses ÜVJP aktide kehtivuse üle otsustada ja neid akte tõlgendada

a) Üldreegel: kohtulik kontroll (ELL artikkel 19, ELTL artiklid 263, 277 ja 267)

36. Oma kuulsa kohtuotsuse Les Verts *vs.* parlament (294/83, EU:C:1986:166) punktis 23 leidis Euroopa Kohus, et „[liit] on õigusel rajanev [liit], kuna nii selle liikmesriikide kui ka institutsioonide suhtes teostatakse järelevalvet, mille raames kontrollitakse nende õigusaktide vastavust põhiseaduslikule alusele ehk [EL toimimise] lepingule“. Seega pidas ta lubatavaks tühistamishagi esitamist kas Euroopa Parlamendi aktide peale, kuigi viimast ei olnud endise EMÜ artikli 173 esimeses lõigus (nüüd ELTL artikkel 263) sõnaselgelt nimetatud kui institutsiooni, kelle aktide õiguspärasust võib kontrollida. [13]

37. ELL artikliga 19 on liidu kohtutele tehtud ülesandeks „taga[da], et aluslepingute tõlgendamisel ja kohaldamisel austatakse õigust“ ja liikmesriikidele pandud kohustus näha ette tulemusliku õiguskaitse tagamiseks vajalik kaebeõigus liidu õigusega hõlmatud valdkondades.

38. Nimelt, väljakujunenud kohtupraktika kohaselt „kehtestab EL toimimise leping esiteks artiklitega 263 ja 277 ning teiseks artikliga 267 õiguskaitsevahendite ja menetluste täieliku süsteemi, milles liidu institutsioonide õigusaktide seaduslikkuse kontroll on usaldatud liidu kohtule“. [14]

b) *Carve out*: ÜVJP raames vastu võetud teatud õigusaktide kohtulik immuniteet (ELL artikli 24 lõike 1 teine lõik (ja ELTL artikli 275 esimene lõik)

39. Esmapilgul näib Euroopa Kohtu pädevus ÜVJP valdkonnas olevat ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu ja ELTL artikli 275 esimese lõigu kohaselt välistatud.

11 — Kohtuotsus Elitaliana *vs.* Eulex Kosovo (C-439/13 P, EU:C:2015:753, punkt 37). Vt selle kohta samuti kohtuotsused Sahlstedt jt *vs.* komisjon (C-362/06 P, EU:C:2009:243, punkt 22) ja komisjon *vs.* Küpros (C-340/10, EU:C:2012:143, punkt 20).

12 — Vt kohtujurist Kokott'i seisukoht seoses arvamusega 2/13 (EU:C:2014:2475, punkt 100).

13 — Parlamendi passiivset õigust olla tühistamishagi korral kostja täiendati tema aktiivse õiguse tunnustamisega kohtuotsuses parlament *vs.* nõukogu (C-70/88, EU:C:1990:217). Euroopa Kohus tõdes selles, et kuigi EMÜ asutamislepingus ei ole parlamenti liigitatud institutsioonide hulka, kes võivad esitada tühistamishagi, võib see kujutada endast „menetluslik[ku] lünk[a], [mis] see ei saa varjutada olulist huvi, mis on seotud Euroopa ühenduste asutamislepingutes sätestatud institutsioonilise tasakaalu säilitamise ja järgimisega“ (punkt 26).

14 — Kohtuotsus Inuit Tapiriit Kanatami jt *vs.* parlament ja nõukogu (C-583/11 P, EU:C:2013:625, punkt 92). Vt selle kohta samuti kohtuotsused Les Verts *vs.* parlament (294/83, EU:C:1986:166, punkt 23); Unión de Pequeños Agricultores *vs.* nõukogu (C-50/00 P, EU:C:2002:462, punkt 40); Telefónica *vs.* komisjon (C-274/12 P, EU:C:2013:852, punkt 57); T & L Sugars ja Sidul Açúcares *vs.* komisjon (C-456/13 P, EU:C:2015:284, punkt 45) ning kohtumäärus Pesquerias Riveirenses jt *vs.* nõukogu (C-164/14 P, EU:C:2015:111, punkt 40).

40. Enne nende sätete analüüsimist olgu märgitud, et hoolimata asjaolust, et kohtuotsustes parlament *vs*. nõukogu (C-130/10, EU:C:2012:472), nõukogu *vs*. Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (C-348/12 P, EU:C:2013:776), parlament *vs*. nõukogu (C-658/11, EU:C:2014:2025) ning Gbagbo jt *vs*. nõukogu (C-478/11 P–C-482/11 P, EU:C:2013:258) oli Euroopa Kohtul võimalus käsitleda ÜVJP valdkonnas talle kuuluva pädevusega seotud küsimusi, otsustas ta arvamuse 2/13 (EU:C:2014:2454) punktis 251, et „[tal] ei ole veel olnud võimalust täpsustada, millise ulatusega on ÜVJP valdkonnas [ELL artikli 24 lõike 1 teisest lõigust ja ELTL artiklist 275] tema pädevusele tulenevad piirangud". Euroopa Kohus otsustas seega oma arvamuse punktis 252, et „piisab […], kui tõdeda, et liidu kehtiva õiguse kohaselt jäävad teatavad ÜVJP valdkonnas vastu võetud õigusaktid Euroopa Kohtu teostatava kohtuliku kontrolli alt välja", ilma et ta oleks siiski täpsustanud, millised need õigusaktid on.[15]

41. Pealegi, kui liidu õigusaktide õiguspärasuse kontroll on reegel (ELL artikkel 19 ning ELTL artiklid 263, 267 ja 277), tuleb ELL artikli 24 lõike 1 teist lõiku ja ELTL artikli 275 esimest lõiku, millega on liidu kohtute pädevuse suhtes kehtestatud *carve-out*-klausel ehk teisisõnu „erand ELL artikliga 19 Euroopa Kohtule antud üldisest pädevusest […], [seega] tõlgendada kitsalt".[16]

42. Lisaks tuleb märkida, et ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu ja ELTL artikli 275 esimese lõigu sõnastuses esineb teatud lahknevus.

43. ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimase lause kohaselt „Euroopa Liidu Kohus ei ole pädev tegema otsuseid *nimetatud sätetega* seotud küsimustes"[17], samas kui ELTL artikli 275 esimeses lõigus on ette nähtud, et „Euroopa Liidu Kohtu pädevusse ei kuulu [*ÜJVP-ga] seotud sätted ning nende alusel vastuvõetud õigusaktid*".[18]

44. Sõnade „[ÜVJP-ga] seotud sätted" kasutamine ELTL artikli 275 esimeses lõigus võib tekitada väära mulje, et liidu kohtutel ei ole mingit pädevust EL toimimise lepingu ühegi sätte suhtes, mis küll ei kuulu ÜVJP valdkonda, kuid mis võib olla sellega seotud.

45. Euroopa Kohus ei ole ELTL artikli 275 esimesele lõigule kunagi sellist pigem laia tõlgendust andnud. Vastupidi, ta on otsustanud, et ELL artiklil 37, mis kuulub EL lepingu ÜVJP valdkonna sätete hulka, ning ELTL artikli 218 lõigetel 5 ja 6 põhinev õigusakt ei jää kohtuliku kontrolli alt välja, kuna ELTL artikkel 218, mis on ilmaselgelt ÜVJP-ga seotud, on „üldkohaldatav ja kuulub seega põhimõtteliselt kohaldamisele kõigi rahvusvaheliste lepingute suhtes, mille üle liit peab läbirääkimisi ja mille ta sõlmib kõigis oma tegevusvaldkondades, kaasa arvatud ühine ÜVJP".[19]

46. Kuna ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimane lause välistab Euroopa Kohtu pädevuse üksnes „ *nimetatud sätetega* seotud küsimustes",[20] näib mulle, et nagu väidab komisjon oma kirjalike seisukohtade punktis 40, on viidatud EL lepingu V jaotise 2. peatüki – millesse kõnealune artikkel kuulub – pealkirjale „Erisätted ühise välis- ja julgeolekupoliitika kohta".

15 — Euroopa Kohus ei lähtunud siiski kohtujurist Kokott'i väga selgest seisukohast, et Euroopa Kohtul puudub pädevus otsustada eelotsusemenetluses ÜVJP valdkonna õigusaktide kehtivuse üle, mis võimaldaks liikmesriikide kohtutel, kellel on küll kohustus kohaldada liidu õigust, hinnata ise seda liiki õigusaktide õiguspärasust ja jätta need kohaldamata juhul, kui nad leiavad, et tegemist on õigusvastaste aktidega (vt kohtujurist Kokott'i seisukoht seoses arvamusega 2/13, EU:C:2014:2475, punktid 82–103).

16 — Kohtuotsus parlament *vs*. nõukogu (C-658/11, EU:C:2014:2025, punkt 70). Vt selle kohta samuti kohtuotsus Elitaliana *vs*. Eulex Kosovo (C-439/13 P, EU:C:2015:753, punkt 42).

17 — Kohtujuristi kursiiv.

18 — Kohtujuristi kursiiv.

19 — Kohtuotsus parlament *vs*. nõukogu (C-658/11, EU:C:2014:2025, punkt 72).

20 — Kohtujuristi kursiiv.

47. ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu ja ELTL artikli 275 esimese lõigu *carve-out*-klausel puudutab seega üksnes ELL artikleid 23–46 ja nende alusel vastu võetud liidu õigusakte. [21]

48. *Carve-out*-klausli alt jäävad seega välja määrused, mis nõukogu on vastu võtnud ELTL artikli 215 alusel. Põhikohtuasja pooled ja kõik käesolevas kohtuasjas menetlusse astujad on ühel meelel, et nõukogu poolt ELTL artikli 215 alusel vastu võetud määrused, nagu käesoleval juhul määrus nr 833/2014, kuuluvad liidu kohtute üldisesse pädevusse kontrollida ELL artikli 19 kohaselt nende õiguspärasust, ning vaidlus piirdub küsimusega, milline on selle kontrolli ulatus ja kui ulatuslik on nõukogu kaalutlusruum. Lisaks on Euroopa Kohus juba eelotsusemenetluses otsustanud selle üle, kuidas tõlgendada nõukogu 18. mai 2006. aasta määrust (EÜ) nr 765/2006, mis käsitleb president Lukašenko ja teatavate Valgevene ametnike vastu suunatud piiravaid meetmeid [22] ning mille õiguslik alus oli samuti endine EÜ artikkel 301, mis nüüd on ELTL artikkel 215. [23]

49. Pealegi selleks, et ÜVJP valdkonna õigusaktil oleks ELL artikli 24 lõike 1 teisest lõigust ja ELTL artikli 275 esimesest lõigust tulenev kohtulik puutumatus, peab mitte ainult selle õiguslik alus olema ELL artiklite 23–46 hulgas, vaid selle sisu peab kuuluma ÜVJP elluviimise valdkonda.

50. Seoses tühistamishagiga, mis esitati meetmete peale, mis missioon võttis nõukogu 4. veebruari 2008. aasta ühismeetme 2008/124/ÜVJP Euroopa Liidu õigusriigimissiooni kohta Kosovos, EULEX KOSOVO [24] (muudetud nõukogu 24. novembri 2011. aasta otsusega 2011/752/ÜVJP, millega muudetakse ühismeedet 2008/124/ÜVJP Euroopa Liidu õigusriigimissiooni kohta Kosovos, EULEX KOSOVO) [25] alusel, otsustas Euroopa Kohus kohtuotsuse Elitaliana *vs*. Eulex Kosovo (C-439/13 P, EU:C:2015:753) punktides 48 ja 49, et „[…] vaidlusalused meetmed, mille tühistamist taotleti liidu hangete suhtes kohaldatavate õigusnormide rikkumise tõttu, [seonduvad] hankega, millega seotud kulud kantakse liidu eelarvest. Sellest tuleneb, et kõnealune hange kuulub finantsmääruse kohaldamisalasse“, ja et „[v]õttes arvesse kohtuasjale ainuomaseid asjaolusid, ei saa asuda seisukohale, et ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimases lauses ja ELTL artiklis 275 ette nähtud Euroopa Kohtu pädevust piirava erandi ulatus oleks nii suur, et Euroopa Kohtul puuduks pädevus tõlgendada ja kohaldada hangete valdkonnas finantsmääruse sätteid“.

c) *Claw-back*: ÜVJP valdkonna õigusaktide piiratud kohtulik kontroll (ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimane lause ja ELTL artikli 275 teine lõik)

i) Ulatus

51. Siis ja ainult siis, kui ÜVJP valdkonna õigusakt vastab käesoleva ettepaneku punktides 47 ja 49 nimetatud kahele tingimusele, tuleb veel analüüsida, kas ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimase lause ja ELTL artikli 275 teise lõiguga kehtestatud *claw-back*-klausli alusel ei kuulu see siiski üldpädevusse, mis on liidu kohtutele ELL artikli 19 lõikega 1 antud.

21 — Vt kohtuotsused nõukogu *vs*. Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (C-348/12 P, EU:C:2013:776, punkt 99, milles on viidatud kohtuotsuse Manufacturing Support & Procurement Kala Naft *vs*. nõukogu (T-509/10, EU:T:2012:201) punktidele 36–38; parlament *vs*. nõukogu (C-658/11, EU:C:2014:2025, punkt 73) ning National Iranian Oil Company *vs*. nõukogu (T-578/12, EU:T:2014:678, punkt 35), mis jäeti kohtuotsusega National Iranian Oil Company *vs*. nõukogu (C-440/14 P, EU:C:2016:128) muutmata.

22 — ELT L 134, lk 1.

23 — Vt kohtuotsus Peftiev (C-314/13, EU:C:2014:1645).

24 — ELT L 42, lk 92.

25 — ELT L 310, lk 10.

52. Olgu märgitud, et *carve-out*-klausliga Euroopa Kohtu pädevuse piiramine ÜVJP valdkonnas on põhjendatud asjaoluga, et ÜVJP valdkonna õigusaktid peavad üldjuhul üksnes kajastama ÜVJP elluviimisega seotud puhtpoliitilisi otsuseid, mille suhtes kohtuliku kontrolli teostamist on keeruline ühitada võimude lahususega. [26]

53. *Claw-back*-klausel jätab ÜVJP valdkonna õigusakti kohtulikust puutumatusest siiski ilma juhul, kui akt ületab ÜVJP piirid, nagu see on ÜVJP otsuste korral, mis on küll vastu võetud EL lepingu V jaotise 2. peatüki alusel, kuid mis küündivad pädevusse, mis on liidule antud EL toimimise lepinguga, ning ÜVJP otsuste korral, milles on ette nähtud füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes võetavad piiravad meetmed.

54. Nimelt, juba 1998. aastal leidis Euroopa Kohus kohtuotsuse komisjon *vs.* nõukogu (C-170/96, EU:C:1998:219) punktides 14–18, et tal on tulenevalt EL lepingu artiklist M (ELL artikli 40 eelkäija) pädevus „jälgida, et õigusaktid, mis nõukogu väitel tuginevad Euroopa Liidu lepingu artikli K.3 lõikele 2, ei tungiks EÜ asutamislepingu sätetega ühendusele antud pädevusalale“. [27]

55. Samuti nähtub Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast, mis käsitleb füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes võetavate, Lissaboni lepingu jõustumisest varasemates õigusaktides sisalduvate piiravate meetmete õiguspärasuse kontrolli, et „sellist ühist seisukohta, mille ulatus selle sisust tulenevalt ületab EL lepinguga seda tüüpi aktidele ette nähtud ulatuse, peab saama esitada Euroopa Kohtule kontrollimiseks“, [28] kuna „peab olema võimalus küsida Euroopa Kohtult eelotsust seoses kõigi nõukogu poolt vastu võetud aktidega, mis tekitavad tagajärgi kolmandatele isikutele, ja seda sõltumata nende laadist ja vormist“. [29]

56. ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimases lauses ja ELTL artikli 275 teises lõigus ette nähtud *claw-back*-klausel ei muutnud oluliselt enne Lissaboni lepingu vastuvõtmist kehtinud olukorda.

57. Ma tõden, et nagu *carve-out*-klausligi puhul, on asjakohased sätted sõnastatud erinevalt, kuid sel korral on just ELTL artiklis 275 kasutatud kitsamat sõnastust kui ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimases lauses.

58. ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimases lauses on nimelt ette nähtud, et liidu kohtud on pädevad „kontrollima [ELL] artikli 40 järgimist ja *kontrollima* teatud otsuste *õiguspärasust* vastavalt [ELTL] artikli 275 teises lõigus sätestatule“. [30]

59. Seevastu ELTL artikli 275 teises lõigus on ette nähtud, et liidu kohtud on pädevad „kontrollima [ELL] artikli 40 järgimist ning *tegema otsuseid [ELTL] artikli 263 neljandas lõigus sätestatud tingimuste kohaselt algatatud kohtuasjades*, mis puudutavad füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes nõukogu poolt [ELL] V jaotise 2. peatüki alusel vastuvõetud piiravaid meetmeid sätestavate otsuste seaduslikkust“.

26 — Mitme liikmesriigi õiguses ei allu valitsuse välispoliitika elluviimisega seotud küsimused kohtulikule kontrollile lähtuvalt nn valitsuse aktide teooriast (vt eelkõige Conseil d'État (Prantsusmaa), 19.2.1875, Prince Napoléon, Recueil Lebon, lk 155) või *justiciability* teooriast (vt eelkõige *R (Abbasi and anor) v Secretary of State for Foreign & Commonwealth Affairs and anor* [2002] EWCA Civ 1598 punktid 99 ja 106 (Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (apellatsioonikohus (Inglismaa ja Wales) (tsiviilkolleegium), Ühendkuningriik)).

27 — Punkt 16. Vt selle kohta samuti kohtuotsused komisjon *vs.* nõukogu (C-176/03, EU:C:2005:542, punkt 39); komisjon *vs.* nõukogu (C-440/05, EU:C:2007:625, punkt 53) ning komisjon *vs.* nõukogu (C-91/05, EU:C:2008:288, punkt 33).

28 — Vt kohtuotsused Gestoras Pro Amnistía jt *vs.* nõukogu (C-354/04 P, EU:C:2007:115, punkt 54) ning Segi jt *vs.* nõukogu (C-355/04 P, EU:C:2007:116, punkt 54).

29 — Vt kohtuotsused Gestoras Pro Amnistía jt *vs.* nõukogu (C-354/04 P, EU:C:2007:115, punkt 53) ning Segi jt *vs.* nõukogu (C-355/04 P, EU:C:2007:116, punkt 53).

30 — Kohtujuristi kursiiv.

60. ELL artikli 40 järgimise kontrolli osas on kõnealused kaks sätet identsed. Mis tahes ÜVJP valdkonna õigusakti, mis kuulub *carve-out*-klausli kohaldamisalasse, võivad liidu kohtud kontrollida, et tagada ELL artikli 40 järgimine. *Claw-back*-klausli see aspekt hõlmab seega muu hulgas ELTL artikli 215 lõigete 1 ja 2 alusel vastu võetud õigusakte, mis sisaldavad korraga nii meetmeid, mis näevad ette majandus- ja rahandussuhete osalise või täieliku katkestamise või piiramise ühe või mitme kolmanda riigiga, kui ka füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes võetavad piiravad meetmed.

61. Kõnealuse kahe sätte sõnastuses on siiski märkimisväärne erinevus, mis seisneb selles, et ELTL artikli 275 teise lõiguga piiratakse füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes võetavaid piiravaid meetmeid ettenägevate otsuste õiguspärasuse kontroll tühistamishagiga, mille need isikud esitavad ELTL artikli 263 neljanda lõigu alusel, samas kui ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimase lausega on taastatud Euroopa Kohtu pädevus kontrollida üldiselt „teatud otsuste õiguspärasust vastavalt [ELTL] artikli 275 teises lõigus sätestatule“ ehk „füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes nõukogu poolt [ELL] V jaotise 2. peatüki alusel vastuvõetud piiravaid meetmeid sätestavate otsuste“ õiguspärasust.

62. Käesoleva ettepaneku punktis 38 tsiteeritud Euroopa Kohtu praktikast nähtub aga, et „õiguspärasuse kontroll“, millele on viidatud ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimases lauses, ei hõlma ainult tühistamishagisid, mis on esitatud ELTL artikli 263 neljanda lõigu alusel, vaid samuti ja eelkõige eelotsusetaotluse mehhanismi, mis on ette nähtud ELTL artiklis 267.

63. Euroopa Kohtu ammusest ja väljakujunenud kohtupraktikast nähtub, et „kehtivuse kontrollimist puudutav eelotsusetaotlus *nagu ka tühistamishagi* on [liidu] institutsioonide õigusaktide seaduslikkuse kontrolli vahend“.[31] Nagu Euroopa Kohus kohtuotsuse Foto-Frost (314/85, EU:C:1987:452) punktis 15 leidis, „on [ELTL] artikliga 267 Euroopa Kohtule antud pädevuse peamine eesmärk tagada [liidu] õiguse ühetaoline kohaldamine siseriiklikes kohtutes[, kuna] [l]iikmesriikide kohtute lahkarvamused [liidu] õigusaktide kehtivuse suhtes võivad ohustada [liidu] õiguskorra ühtsust ja kahjustada õiguskindlust, mis on põhimõttelise tähtsusega nõue“.[32]

64. Lisaks, kuna Euroopa Kohtu praktika[33] kohaselt tuleb ELTL artikli 275 esimese lõiguga kehtestatud *carve-out*-klauslit nagu iga erandit tõlgendada kitsalt ja *claw-back*-klausli ulatus ei saa olla *carve-out* -klausli omast laiem,[34] tuleb ELTL artikli 275 teises lõigus sätestatud *claw-back*-klauslit, mis viitab tagasi alussättele, tõlgendada laialt, võttes arvesse ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimase lause ulatuslikumat sõnastust.

31 — Kohtuotsus Foto-Frost (314/85, EU:C:1987:452, punkt 16). Kohtujuristi kursiiv. Vt selle kohta samuti kohtuotsused Les Verts *vs.* parlament (294/83, EU:C:1986:166, punkt 23); Unión de Pequeños Agricultores *vs.* nõukogu (C-50/00 P, EU:C:2002:462, punkt 40); Gaston Schul Douane-expediteur (C-461/03, EU:C:2005:742, punkt 22); Reynolds Tobacco jt *vs.* komisjon (C-131/03 P, EU:C:2006:541, punkt 80); Melki ja Abdeli (C-188/10 ja C-189/10, EU:C:2010:363, punkt 54); A (EU:C:2014:2195, punkt 41) ning Schrems (C-362/14, EU:C:2015:650, punkt 62).

32 — Kohtuotsus Foto-Frost (314/85, EU:C:1987:452) põhineb asjaolul, et „artikkel [263] annab Euroopa Kohtule *ainu*pädevuse [liidu] institutsiooni õigusakti tühistada“ (kohtuotsus Foto-Frost (314/85, EU:C:1987:452, punkt 17). Kohtujuristi kursiiv. Vt selle kohta samuti kohtuotsused Lucchini (C-119/05, EU:C:2007:434, punkt 53); Melki ja Abdeli (C-188/10 ja C-189/10, EU:C:2010:363, punkt 54); Otis jt (C-199/11, EU:C:2012:684, punkt 53); A (EU:C:2014:2195, punkt 41) ning Schrems (C-362/14, EU:C:2015:650, punkt 62). See põhimõte peab kehtima liidu mis tahes õigusakti suhtes, mis kuulub kas Euroopa Kohtu pädevust puudutava üldreegli (vt käesoleva ettepaneku punktid 36–38) või *claw-back*-klausli kohaldamisalasse. Kui menetlus seevastu puudutab ÜVJP valdkonna õigusakti, mis kuulub *carve-out* -klausli kohaldamisalasse, kuid mitte *claw-back*-klausli kohaldamisalasse, ei kuulu selle õiguspärasuse kontrollimine mitte Euroopa Kohtu, vaid liikmesriikide kohtute pädevusse ning viimased on kohustatud vastavalt ELL artiklile 19 tagama õigussubjektidele tõhusa kohtuliku kaitse. Nimelt, nagu ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimases lauses ja ELTL artikli 275 esimeses lõigus on ette nähtud, on see seega „Euroopa Liidu Kohus[, kes] ei ole pädev, mitte liikmesriikide kohtud.

33 — Vt kohtuotsused parlament *vs.* nõukogu (C-658/11, EU:C:2014:2025, punkt 70) ja Elitaliana *vs.* Eulex Kosovo (C-439/13 P, EU:C:2015:753, punkt 42).

34 — Nimelt ei ole võimalik, et ELTL artikli 275 teise lõiguga taastataks liidu kohtute pädevus küsimustes, mida ei ole kõigepealt selle artikli esimese lõiguga nende pädevusest välja jäetud.

65. Seega leian ma, et ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimasest lausest ja ELTL artikli 275 teisest lõigust tulenev *claw-back*-klausel võimaldab liidu kohtutel kontrollida ELL artikli 40 järgimist kõikide ÜVJP valdkonna õigusaktide puhul (kas tühistamishagi lahendades või eelotsusemenetluses)[35] ning kontrollida nende ÜVJP otsuste õiguspärasust, milles on ette nähtud füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes võetavad piiravad meetmed, mis nõukogu on vastu võtnud ELL V jaotise 2. peatüki alusel (kas tühistamishagi lahendades või eelotsusemenetluses).[36]

66. Kohtujurist Kokott'i vastupidist seisukohta, mida ta väljendas oma seisukohas seoses arvamusega 2/13 (EU:C:2014:2475) ja mille käesolevas kohtuasjas esitasid Ühendkuningriigi, Tšehhi, Saksamaa, Eesti, Prantsuse ja Poola valitsus ning nõukogu ja mille kohaselt „*ei ole* ÜVJP valdkonnas […] aluslepingutes […] ette nähtud Euroopa Kohtule pädevust eelotsusetaotluste lahendamiseks“,[37] on minu hinnangul keeruline kokku sobitada ELL artikliga 23, milles on ette nähtud, et „[l]iidu tegevus rahvusvahelisel areenil […] tugineb põhimõtetele, […] mi[llele] on […] 1. peatükis osutatud […]“ ja mille hulka kuuluvad õigusriik ning inimõiguste ja põhivabaduste universaalsus ning jagamatus,[38] mis kahtlemata hõlmavad õigust kohtusse pöörduda ja õigust tõhusale kohtulikule kaitsele.

ii) *Claw-back*-klausel ning nõukogu *otsused*, mis on vastu võetud EL lepingu V jaotise 2. peatüki alusel ja milles on ette nähtud piiravad meetmed füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes

67. Ma tõden, et kuigi ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimase lause ja ELTL artikli 275 esimese lõiguga kehtestatud *carve-out*-klausel hõlmab kõiki ÜVJP valdkonna õigusakte, viitab ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimase lause ja ELTL artikli 275 teise lõiguga kehtestatud *claw-back*-klausel üksnes ELL artikli 40 järgimisele ja nende *otsuste* õiguspärasuse kontrollimisele, milles on ette nähtud piiravad meetmed füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes ja mis nõukogu on vastu võtnud ELL V jaotise 2. peatüki alusel.

68. Mis puudutab ELL artikli 40 järgimist, siis on selge, et *claw-back*-klausel hõlmab kõiki ÜVJP valdkonna õigusakte, mida *carve-out*-klausel juba hõlmab.

69. Mis puudutab seevastu õiguspärasuse kontrolli, siis ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimases lauses ja ELTL artikli 275 teises lõigus ning ELTL artikli 215 lõikes 2 on viidatud füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes nõukogu poolt ELL V jaotise 2. peatüki alusel vastu võetud piiravaid meetmeid sätestavatele *otsustele*, mis minu hinnangul ei hõlma määrusi, näiteks käesoleval juhul määrust nr 833/2014, mille nõukogu on vastu võtnud ELTL artikli 215 lõike 2 alusel.

70. See kinnitab käesoleva ettepaneku punktides 47 ja 48 väljendatud seisukohta, et *carve-out*-klausel puudutab üksnes ÜVJP valdkonna õigusakte, mille õiguslik alus on ELL artiklite 23–46 hulgas, ning seega ei puuduta õigusakte, mis nõukogu on vastu võtnud ELTL artikli 215 alusel.

71. Kui see oleks teisiti, tekiks paradoksaalne olukord, kus Euroopa Kohtul oleks pädevus kontrollida füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes nõukogu poolt ELL V jaotise 2. peatüki alusel vastu võetud piiravaid meetmeid sätestavaid ÜVJP otsuseid, kuid mitte nende otsuste alusel vastu võetud määruseid.

35 — Vt selle kohta Lenaerts, K., Maselis, I. ja Gutman, K., *EU Procedural Law*, Oxford University Press, 2014 punkt 6.05.

36 — Olgu lisatud, et käesolev kohtuasi puudutab üksnes Euroopa Kohtu pädevust otsustada eelotsusemenetluses ÜVJP valdkonna õigusaktide kehtivuse ja tõlgenduse üle, kuivõrd liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi ja hüvitishagi, mis on suunatud ÜVJP valdkonna õigusakti vastu, on hõlmatud ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimase lause ja ELTL artikli 275 esimese lõigu *carve-out*-klausliga, mitte ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimase lause ja ELTL artikli 275 teise lõigu *claw-back*-klausliga.

37 — Seisukoha punkt 100. Punktis 101 lisas ta, et „[k]ahtlemata on meie kohtu eelotsuse tegemise pädevuse ja õigusaktide kehtivuse kontrollimise monopoli puudumine kohtuotsuse Foto-Frost (EU:C:1987:452) tähenduses ÜVJP valdkonda puudutavates küsimustes integratsioonipoliitika vaatevinklist ülimalt kahetsusväärne, kuna niimoodi ei ole võimalik tagada ÜVJP raames liidu õiguse ühetaolist tõlgendamist ja kohaldamist“.

38 — Vt ELL artikli 21 lõige 1.

72. Pealegi, vastupidi piiravatele meetmetele, mis näevad ette majandus- ja rahandussuhete osalise või täieliku katkestamise või piiramise ühe või mitme kolmanda riigiga,[39] ei ole ELTL artikli 215 lõike 2 alusel määruse vastuvõtmine kohustuslik füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes võetavate piiravate meetmete korral. Nimelt on selles sättes ette nähtud, et „[k]ui [ÜVJP] otsuses on nii sätestatud, *võib* nõukogu […] võtta vastu [selliseid] meetmeid“.[40] Seega on võimalik võtta füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes piiravaid meetmeid ainuüksi ÜVJP otsusega. Just seda liiki otsuste jaoks on ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimases lauses ja ELTL artikli 275 teises lõigus ette nähtud *claw-back* -klausel.

iii) Kuidas on lood tõlgendamispädevusega?

73. Kuna ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimase lause ja ELTL artikli 275 teise lõiguga kehtestatud *claw-back*-klausel piirab Euroopa Kohtu pädevuse selliste ÜVJP otsuste *õiguspärasuse kontrolliga*, milles on ette nähtud füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes võetavad piiravad meetmed, mis nõukogu on vastu võtnud ELL V jaotise 2. peatüki alusel, näib Euroopa Kohtule ELTL artikli 267 esimese lõigu punktiga b antud tõlgendamispädevus olevat nende õigusaktide osas Euroopa Kohtu pädevusest välja jäetud.

74. Sarnases õiguslikus raamistikus, kus ESTÜ asutamislepingu artikkel 41 võimaldas Euroopa Kohtul „teha eelotsuseid ülemameti ja nõukogu õigusaktide *kehtivuse* kohta“,[41] leidis Euroopa Kohus aga, et „õigusakti kehtivuse hindamine eeldab tingimata selle eelnevat tõlgendamist“.[42] Selle põhjal leidis ta, et „[a]sutamislepingute eesmärgi ja järjepidevusega läheks vastuollu […] see, kui juhul, kui tegemist on EMÜ ja Euratomi asutamislepingutest tulenevate sätetega, kuulub nende mõtte ja ulatuse kindlaksmääramine viimases astmes Euroopa Kohtu pädevusse, nagu on identses sõnastuses ette nähtud EMÜ asutamislepingu artiklis 177 [nüüd ELTL artikkel 267] ja Euratomi asutamislepingu artiklis 150 [nüüd kehtetuks tunnistatud] – mis võimaldab tagada nende ühetaolise kohaldamise –, samas kui siis, kui tegemist on ESTÜ asutamislepinguga seotud õigusnormidega, jääks see pädevus ainult paljudele siseriiklikele kohtutele, kelle tõlgendused võivad lahkneda, ja Euroopa Kohtul […] puuduks pädevus nende õigusnormide ühetaolise tõlgenduse tagamiseks“.[43]

75. Neil põhjustel leian ma, et kui liidu kohtud võivad teha enamat, see tähendab kontrollida sellise otsuse õiguspärasust, milles on ette nähtud füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes võetavad piiravad meetmed, mis nõukogu on vastu võtnud ELL V jaotise 2. peatüki alusel, võivad need kohtud tingimata teha ka vähemat, mis seisneb nende otsuste sätete tõlgendamises, eelkõige et välistada olukord, kus Euroopa Kohus tühistab või tunnistab kehtetuks ÜVJP valdkonna õigusakti, mille ta võiks jõusse jätta sellele teistsuguse tõlgenduse andmise teel.

76. See kehtib seda enam, et nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus eelotsusetaotluse punktides 30–34 on märkinud, lahknevad erinevate liikmesriikide pädevate asutuste seisukohad teatud olulistes küsimustes juba praegu, eelkõige otsuse 2014/512 artikli 4 lõike 2 punktis b ja määruse nr 833/2014 artikli 4 lõikes 3 sisalduva mõiste „rahaline abi“ tõlgendamise osas, nagu on märgitud Ühendkuningriigi, Saksamaa, Eesti ja Prantsuse valitsuse esitatud kirjalikes seisukohtades.

39 — ELTL artikli 215 lõige 1 tähendab, et ühe või mitme kolmanda riigiga majandus- ja rahandussuhete täielikule või osalisele katkestamisele või vähendamisele, mis on ette nähtud ÜVJP otsuses, järgneb nõukogu õigusakti vastuvõtmine just ELTL artikli 215 alusel ehk teisisõnu sekkumine, mis enne Lissaboni lepingut kuulus „ühenduse sambasse“. Selles sättes on nimelt kasutatud kindlat kõneviisi: „võtab nõukogu […] vastu vajalikud meetmed“.

40 — Kohtujuristi kursiiv.

41 — Kohtujuristi kursiiv.

42 — Kohtuotsus Busseni (C-221/88, EU:C:1990:84, punkt 14).

43 — Kohtuotsus Busseni (C-221/88, EU:C:1990:84, punkt 16).

3. Otsus 2014/512 ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimase lause ja ELTL artikli 275 seisukohast

77. Esmapilgul kehtib otsuse 2014/512 suhtes ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimase lause ja ELTL artikli 275 esimese lõiguga kehtestatud *carve-out*-klauslis ette nähtud kohtulik puutumatus, kuna see vastab käesoleva ettepaneku punktides 47 ja 49 nimetatud kahele tingimusele.

78. Otsuse 2014/512 õiguslik alus on nimelt ELL artikkel 29, mis kuulub EL lepingu V jaotise 2. peatükki „Erisätted ühise välis- ja julgeolekupoliitika kohta“, ja otsuse sisu kuulub ilmselgelt ÜVJP valdkonda, arvestades, et otsusega kehtestas nõukogu piiravad meetmed „seoses Venemaa Föderatsiooni tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas“. [44]

79. Ma leian, et ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu ja ELTL artikli 275 teise lõiguga kehtestatud *claw-back*-klausli kohaselt on Euroopa Kohtul pädevus teha eelotsus selle kohta, kas otsus 2014/512 on ELL artikliga 40 kooskõlas, kuivõrd oma kirjalike seisukohtade punktides 21 ja 22 vaidlustab Rosneft otsuse 2014/512 õiguspärasuse selle sätte seisukohast.

80. Selleks et tuvastada, kas Euroopa Kohtul on samuti pädevus kontrollida otsuse 2014/512 õiguspärasust seoses mis tahes muu õigusvastasusega peale ELL artikli 40 rikkumise, tuleb kontrollida, kas see otsus on „füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes nõukogu poolt [ELL] V jaotise 2. peatüki alusel vastuvõetud piiravaid meetmeid sätestav[…] otsus[…]“ ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimase lause ja ELTL artikli 275 teise lõigu tähenduses.

81. Sellega seoses ei nõustu Ühendkuningriigi, Prantsuse ja Eesti valitsus ning nõukogu ja komisjon, et otsus 2014/512 sisaldab füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes võetavaid piiravaid meetmeid, kuna nende hinnangul on selles sisalduvad meetmed kohaldatavad objektiivselt kindlaks määratud olukordadele ja üldiselt kindlaks määratud isikute rühmale.

82. Otsuse 2014/512 artiklid 4 ja 4a [45] ei ole nimelt suunatud Rosneftile, erinevalt artikli 1 lõike 2 punktidest b–d, lõikest 3 [46] ja artiklist 7, [47] mille kohaldamisala puudutab kolme Vene äriühingut, sealhulgas Rosnefti (vt otsuse III lisa).

83. Sellega seoses olgu meenutatud, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt piiravad meetmed „sarnanevad ühtaegu üldkohaldatavate aktidega, sest keelavad muu hulgas üldiselt ja abstraktselt määratletud adressaatide kategoorial anda rahalisi vahendeid ja majandusressursse nende isikute või üksuste käsutusse, kelle nimed on ära toodud nende õigusaktide lisades olevates loeteludes, kui ka neile isikutele ja üksustele suunatud üksikotsuste kogumile“. [48] Euroopa Kohtu hinnangul „avab just nende aktide üksikakti olemus […] õiguse pöörduda nendega seoses liidu kohtusse“. [49]

44 — Nagu nähtub otsuse pealkirjast.

45 — Otsuse 2014/512 artiklid 4 ja 4a puudutavad Venemaa naftasektorit, kuivõrd nendes on ette nähtud kord, mille kohaselt on vaja eelnevat luba teatava varustuse, mis on peamiselt mõeldud kasutamiseks naftaga seotud uuringuteks ja tootmiseks Venemaa Föderatsioonis, otseseks või kaudseks müümiseks, tarnimiseks, üleandmiseks või eksportimiseks liikmesriikide kodanike poolt või liikmesriikide territooriumilt, ning keeld osutada liikmesriikide kodanike poolt või liikmesriikide territooriumilt naftaga seotud uuringuteks ja tootmiseks vajalikke seonduvaid teenuseid Venemaa Föderatsioonis.

46 — Otsuse 2014/512 artikli 1 lõike 2 punktides b–d ja lõikes 3 on ette nähtud kõigile liidu finantseerimisasutustele kehtiv üldine keeld osutada kapitaliturguga seotud teatud teenuseid Venemaal asuvatele üksustele, kes on loetletud III lisas, milles on nimetatud ka Rosnefti.

47 — Otsuse 2014/512 artiklis 7 on ette nähtud reegel, mille alusel ettevõtjad ei saa hüvitist ja mis lõike 1 punkti a kohaselt on suunatud muu hulgas üksuste vastu, kes on loetletud III lisas, milles on nimetatud ka Rosnefti.

48 — Kohtuotsus Gbagbo jt *vs.* nõukogu (C-478/11 P–C-482/11 P, EU:C:2013:258, punkt 56). Vt selle kohta samuti kohtuotsused Kadi ja Al Barakaat International Foundation *vs.* nõukogu ja komisjon (C-402/05 P ja C-415/05 P, EU:C:2008:461, punktid 241–244) ning nõukogu *vs.* Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (C-348/12 P, EU:C:2013:776, punkt 99), milles on viidatud kohtuotsuse Manufacturing Support & Procurement Kala Naft *vs.* nõukogu (T-509/10, EU:T:2012:201) punktidele 36–38.

49 — Kohtuotsus Gbagbo jt *vs.* nõukogu (C-478/11 P–C-482/11 P, EU:C:2013:258, punkt 57).

84. Tühistamishagi, mille kohta tehti kohtuotsus Manufacturing Support & Procurement Kala Naft *vs.* nõukogu (T-509/10, EU:T:2012:201), jäeti rahuldamata ELTL artiklist 275 tuleneva pädevuse puudumise tõttu, kuivõrd hagi oli suunatud nõukogu 26. juuli 2010. aasta otsuse 2010/413/ÜVJP, mis käsitleb Iraani vastu suunatud piiravaid meetmeid ning millega tunnistatakse kehtetuks ühine seisukoht 2007/140/ÜVJP,[50] (edaspidi „otsus 2010/413“) artikli 4 vastu, mis ei puudutanud konkreetselt hagejat.[51] Kohtuotsuse nõukogu *vs.* Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (C-348/12 P, EU:C:2013:776) punktis 99 jättis Euroopa Kohus rahuldamata jätmise muutmata samadel põhjendustel.

85. Kuivõrd otsuse 2014/512 artiklite 4 ja 4a sõnastus on väga sarnane otsuse 2010/413 artikli 4[52] omaga, nõustun ma komisjoni seisukohaga, et need sätted ei sisalda Rosnefti suhtes võetavaid piiravaid meetmeid. Seetõttu ei ole Euroopa Kohtul pädevust kontrollida nende õiguspärasust (ega neid tõlgendada), kuivõrd ELL artikli 24 lõike 1 teises lõigus ja ELTL artikli 275 teises lõigus ette nähtud *claw-back*-klausel ei ole kohaldatav.

86. Sellegipoolest ei nõustu ma Ühendkuningriigi, Tšehhi, Prantsuse, Eesti ja Poola valitsuse ning nõukogu ja komisjoni seisukohaga, et otsuse 2014/512 artikli 1 lõike 2 punktides b–d ja lõikes 3 ning artiklis 7, mis III lisa kaudu puudutavad otseselt Rosnefti, ei ole viimase suhtes ette nähtud piiravaid meetmeid, kuna nendes sätetes sisalduvad meetmed on kohaldatavad objektiivselt kindlaks määratud olukordadele ja üldiselt kindlaks määratud isikute rühmale, kuivõrd Rosnefti nime sisaldav III lisa on puhtdeklaratiivne.

87. Sellega seoses tugineb komisjon kohtuotsuse Sina Bank *vs.* nõukogu (T-67/12, EU:T:2014:348) punktile 39 ja kohtuotsuse Hemmati *vs.* nõukogu (T-68/12, EU:T:2014:349) punktile 32, milles Üldkohus leidis otsuse 2010/413 artikli 20 lõike 1 punkti b kohta, et „ELTL artikli 275 teise lõigu tähenduses „füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes […] vastuvõetud piiravaid meetmeid sätestav[…] otsus[…]“ peab leiduma õigusaktis, millega pärast läbivaatamist jäeti jõusse hageja nime kandmine otsuse 2010/413 (muudetud otsusega 2010/644 alates 1. detsembrist 2011) II lisasse“, mitte seisnema asjaolus, et hageja nimi sisaldus juba otsuse 2010/413 algse redaktsiooni II lisas. Sel põhjusel leidis Üldkohus, et tal puudub pädevus, kuna otsuse 2010/413 artikli 20 lõike 1 punktiga b ei kehtestatud isikute suhtes piiravaid meetmeid, vaid kehtestati üldkohaldatavad meetmed.

50 — ELT L 195, lk 39.

51 — „[O]tsuse 2010/413 artiklis 4 sätestatud keelud [on] üldmeetmed, kuna nende kohaldamisala kindlaksmääramiseks viidatakse objektiivsetele kriteeriumidele, mitte aga identifitseeritud füüsilistele või juriidilistele isikutele. Järelikult ei ole otsuse 2010/413 artikkel 4 füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes piiravaid meetmeid sätestav otsus ELTL artikli 275 teise lõigu mõttes, nagu märgivad ka nõukogu ja komisjon“ (punkt 37).

52 —
„1. Keelatakse järgmistes Iraani nafta- ja maagaasitööstuse olulistele sektoritele, või nendes sektorites väljaspool Iraani tegutsevatele Iraani või Iraanile kuuluvatele äriühingutele olulise varustuse ja tehnoloogia müümine, tarnimine või üleandmine liikmesriikide kodanike poolt või liikmesriikide territooriumilt või liikmesriikide jurisdiktsiooni alla kuuluvate laevade või õhusõidukite abil, olenemata sellest, kas need tooted on pärit liikmesriikide territooriumilt või mitte:
a) rafineerimine;
b) veeldatud maagaas;
c) uuringud;
d) tootmine.
Liit võtab vajalikke meetmeid, et määratleda käesoleva sättega reguleeritavad asjakohased esemed.
2. On keelatud anda järgmist abi Iraanis asuvatele äriühingutele, kes tegelevad lõikes 1 osutatud Iraani nafta- ja gaasitööstuses, või Iraani või Iraanile kuuluvatele äriühingute, kes tegutsevad nendes sektorites väljaspool Iraani:
a) tehniline abi või tehniliste või muude teenuste osutamine, mis on seotud olulise varustuse ja tehnoloogiaga, mis on piiritletud lõikes 1;
b) finantseerimine või finantsabi lõikes 1 piiritletud olulise varustuse ja tehnoloogia müümiseks, tarnimiseks, üleandmiseks või ekspordiks või seotud tehnilise abi või väljaõppe andmiseks.
3. Keelatud on teadlikult või tahtlikult osaleda tegevuses, mille otsene või kaudne eesmärk või tagajärg on lõigetes 1 ja 2 osutatud keeldudest kõrvalehoidmine.“

88. Lisaks tõlgendas Üldkohus kohtuotsuse Sina Bank *vs*. nõukogu (T-67/12, EU:T:2014:348) punktis 42 ja kohtuotsuse Hemmati *vs*. nõukogu (T-68/12, EU:T:2014:349) punktis 35 kriteeriumi, mille kohaselt peab isikut „isiklikult" puudutama määrus, mille nõukogu on otsuse 2010/413 artikli 16 lõike 2 alusel vastu võtnud [53] ja millesse on üldkohaldatavate meetmetena üle võetud samad meetmed, mida sisaldab otsuse 2010/413 artikli 20 lõike 1 punkt b, samamoodi nagu mõistet „füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes […] vastuvõetud piiravaid meetmeid sätestav[…] otsus[…]". Sellel alusel tunnistas ta vastuvõetamatuks hagi, mille hageja esitas artikli 16 lõike 2 tühistamise nõudes.

89. Minu hinnangul ei ole Üldkohtu selline praktika kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga, mis nähtub kohtuotsuse nõukogu *vs*. Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (C-348/12 P, EU:C:2013:776) [54] punktist 99. Nimelt, nagu Üldkohus on teises koosseisus leidnud kohtuotsuse National Iranian Oil Company *vs*. nõukogu (T-578/12, EU:T:2014:678) punktis 36, mille Euroopa Kohus jättis kohtuotsuses National Iranian Oil Company *vs*. nõukogu (C-440/14 P, EU:C:2016:128) muutmata, „on ELTL artikli 263 neljanda lõiguga antud kõigile füüsilistele ja juriidilistele isikutele õigus esitada hagi liidu institutsioonide õigusaktide peale, kui selles sättes määratletud tingimused on täidetud, nagu see on käesoleval juhul[, kuna kõnealuste liidu õigusaktidega kantakse ta asjaomaste meetmetega seotud loetellu]".

90. Lisaks nähtub kohtuotsuse National Iranian Oil Company *vs*. nõukogu (T-578/12, EU:T:2014:678) samast punktist, et Üldkohtu seisukoht kohtuotsustes Sina Bank *vs*. nõukogu (T-67/12, EU:T:2014:348) ja Hemmati *vs*. nõukogu (T-68/12, EU:T:2014:349), milles on tegelikult isikute suhtes võetava piirava meetme mõiste eelduseks seatud kriteerium, mille kohaselt asjaomane meede peab isikut isiklikult puudutama, „rikub ELTL artiklit 263 ja artikli 275 teist lõiku ning on seetõttu vastuolus EL toimimise lepingus ette nähtud kohtuliku kaitse süsteemiga ja […] harta artiklis 47 sätestatud õigusega tõhusale õiguskaitsevahendile".

91. Samas tuleb täiendavalt mainida, et nii range tõlgendus muudaks *claw-back*-klausli väga sageli illusoorseks, kui vastupidi sellele, mille ma pakkusin välja eespool, ei oleks ÜVJP otsuse sätted, mis nagu otsuse 2014/512 artikli 1 lõike 2 punktid b–d ja lõige 3 ning artikkel 7 on otseselt suunatud füüsiliste või juriidiliste isikute vastu, ei kujutaks endast „isikute suhtes [võetud] piirava[i]d meetme[i]d" *claw-back*-klausli tähenduses, mistõttu see klausel ei sisaldaks võimalust esitada kehtivuse kontrollimist puudutavat eelotsuse küsimust.

92. Seega teen ma Euroopa Kohtule ettepaneku vastata esimesele küsimusele, et ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimase lause ja ELTL artikli 275 kohaselt on Euroopa Kohtul pädevus teha ELTL artikli 267 alusel eelotsus otsuse 2014/512 kehtivuse kohta ELL artikli 40 seisukohast ning tõlgendada ja kontrollida selle otsuse artikli 1 lõike 2 punktide b–d ja lõike 3 ning artikli 7 ja III lisa õiguspärasust.

93. Sooviksin siiski täpsustada, et hoolimata asjaolust, et otsuse 2014/512 artiklitega 4 ja 4a kehtestatud piiravad meetmed kuuluvad *carve-out*-klausli, mitte *claw-back*-klausli kohaldamisalasse, ei puudu kohtulik kaitse, kuna nagu ma selgitasin käesoleva ettepaneku punktides 47, 49, 69 ja 70, kuulub määrus nr 833/2014 täielikult Euroopa Kohtu pädevusse ja kordab peaaegu sõna-sõnalt nende sätete sõnastust oma artiklites 3 ja 3a ning artikli 4 lõigetes 3 ja 4. Juhul kui Euroopa Kohus peaks määruse nr 833/2014 kõnealused sätted tühistama, peaks nõukogu võtma vajalikud meetmed, et viia otsuse 2014/512 samaväärsed sätted Euroopa Kohtu otsusega kooskõlla, ning tegema seda vastavalt ELTL artiklile 266, nagu nõukogu kohtuistungil möönis.

53 — Tegemist on nõukogu 25. oktoobri 2010. aasta määrusega (EL) nr 961/2010, milles käsitletakse Iraani vastu suunatud piiravaid meetmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 423/2007 (ELT L 281, lk 1).

54 — Vt samuti kohtuotsuse Manufacturing Support & Procurement Kala Naft *vs*. nõukogu (T-509/10, EU:T:2012:201) punktid 36–38, milles Üldkohus asus seisukohale, et asjaomane meede ei olnud isiku suhtes võetud piirav meede, kuna selles ei olnud ühtegi konkreetset üksust loetletud.

B. *Teise küsimuse punkt a*

94. Teise küsimuse punktis a palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul selgitada, kas otsuse 2014/512 artikli 1 lõike 2 punktid b–d, lõige 3, artiklid 4, 4a ja 7 ning III lisa ja määruse nr 833/2014 artiklid 3 ja 3a, artikli 4 lõiked 3 ja 4, artikli 5 lõike 2 punktid b–d ja lõige 3, artikkel 11 ning II ja VI lisa on õiguspärased.

95. Arvestades minu vastust esimesele küsimusele, analüüsin ma ELL artikli 40 järgimist otsusega 2014/512 ja määrusega nr 833/2014 ning otsuse 2014/512 artikli 1 lõike 2 punktide b–d, lõike 3, artikli 7 ja III lisa ning määruse nr 833/2014 artiklite 3 ja 3a, artikli 4 lõigete 3 ja 4, artikli 5 lõike 2 punktide b–d ja lõike 3, artikli 11 ning II ja VI lisa õiguspärasust.

1. ELL artikli 40 järgimine otsusega 2014/512 ja määrusega nr 833/2014

96. Rosneft on seisukohal, et võttes vastu ÜVJP otsuse, mis sisuliselt on seadusandlikku laadi, ületas nõukogu oma pädevust. Vastavalt ELL artiklile 29 on nõukogu ülesanne määratleda „liidu lähenemisviis konkreetsele geograafilist või temaatilist laadi küsimusele“. Seevastu ÜVJP raames seadusandlike aktide vastuvõtmine on ELL artikli 31 lõike 1 kohaselt välistatud. Seega, kui nõukogu võttis vastu otsuse 2014/512 väga üksikasjalikud sätted, mis põhiosas on määrusesse nr 833/2014 identses sõnastuses üle võetud, rikkus ta ELL artiklis 40 ette nähtud mõjutamiskeeldu ning tungis komisjoni ja kõrge esindaja ühise ettepaneku tegemise pädevusse, mis on ette nähtud ELTL artiklis 215.

97. Minu hinnangul ei ole otsus 2014/512 ja määrus nr 833/2014 seadusandlikud aktid.

98. Kuigi „seadusandliku akti“ all mõistetakse üldjuhul üldkohaldatavaid meetmeid, mis on kohaldatavad objektiivselt kindlaks määratud olukordadele ning üldiselt ja abstraktselt kindlaks määratud isikute rühmale, on ELL artiklis 24 kasutatud sõnadele antud määratlust võimalik leida üksnes ELTL artikli 289 lõikest 3. Selles artiklis on kõnealune liik aga määratletud kui „[s]eadusandliku menetluse teel vastuvõetud õigusaktid“ ehk õigusaktid, mis on vastu võetud ELTL artikli 289 lõikes 1 ette nähtud seadusandliku tavamenetluse kohaselt või ELTL artikli 289 lõikes 2 ette nähtud seadusandliku erimenetluse kohaselt.

99. Keelates seega seadusandlike aktide vastuvõtmise, välistavad ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu kolmas lause ja artikli 31 lõige 1 laiema rolli, mis on ELTL artikli 289 lõigetega 1 ja 2 parlamendile ja komisjonile antud. [55]

100. Pealegi erinevad otsuse 2014/512 vastuvõtmisel kasutatud ELL artikli 24 lõike 1 teises lõigus ette nähtud menetlus ja määruse nr 833/2014 vastuvõtmisel kasutatud ELTL artiklis 215 ette nähtud menetlus nendest, mis on ette nähtud ELTL artiklis 289, et kvalifitseerida õigusakt seadusandlikuks aktiks.

101. Kuna Rosneft ei väida, et otsuse 2014/512 ja määruse nr 833/2014 oleks pidanud vastu võtma muul õiguslikul alusel kui ELL artikkel 29 ja ELTL artikkel 215, tuleb Rosnefti argumendid tagasi lükata.

55 — Pealegi oleks võimatu tõlgendada ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu kolmandat lauset ja artikli 31 lõiget 1 nii, et need kohustavad seadusandlikus menetluses vastu võtma piiravaid meetmeid, milles on ette nähtud majandus- ja rahandussuhete täielik või osaline katkestamine või vähendamine ühe või mitme kolmanda riigiga ja mis on määratluse poolest üldkohaldatavad meetmed, mis kehtivad objektiivselt kindlaks määratud olukordades ning üldiselt ja abstraktselt kindlaks määratud isikute kategooria suhtes, kuna niisugune tõlgendus oleks otseses vastuolus ELTL artikli 215 lõike 1 sõnastusega, mille kohaselt „võtab nõukogu liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja komisjoni ühise ettepaneku põhjal kvalifitseeritud häälteenamusega vastu vajalikud meetmed [ja] teavitab sellest Euroopa Parlamenti“ – mille näol ei ole tegemist ei seadusandliku tavamenetluse ega seadusandliku erimenetlusega.

2. Otsuse 2014/512 artikli 1 lõike 2 punktide b–d ja lõike 3, artikli 7 ja III lisa ning määruse nr 833/2014 artiklite 3 ja 3a, artikli 4 lõigete 3 ja 4, artikli 5 lõike 2 punktide b–d ja lõike 3, artikli 11 ning II ja VI lisa õiguspärasus

a) Kontrolli ulatus

102. Oma seisukohtade punktides 64, 108 ja 115 väidab nõukogu, et Euroopa Kohtul puudub pädevus kontrollida kõnealuste määruse nr 833/2014 sätete õiguspärasust, kuna tühistamise põhjendamiseks esitatud väidetega püüab Rosneft peamiselt vaidlustada põhimõttelisi otsustusi, mis kuuluvad täielikult ÜVJP valdkonda ja mille nõukogu oma otsusega 2014/512 tegi.

103. Ma ei ole selle seisukohaga nõus, kuna minu hinnangul toob määruse ELTL artikli 215 alusel vastuvõtmine – isegi kui selles on ÜVJP valdkonna otsuses ette nähtud meetmeid sõna-sõnalt korratud või neid täiendatud või täpsustatud, nagu otsuse 2014/512 ja määruse nr 833/2014 puhul – kaasa selle kohtuliku puutumatuse kadumise, mis kõnealustel meetmetel võis olla ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimase lause ja ELTL artikli 275 esimese lõigu alusel.[56]

104. Vastupidine lahendus annaks selles valdkonnas Euroopa Kohtu pädevuse välistamisele laia tõlgenduse, samas kui selline välistamine on erand, mitte reegel.

105. Peale selle leian ma, et kõnealuses diplomaatia ning välis- ja julgeolekupoliitika alla kuuluvas valdkonnas on nõukogul lai kaalutlusõigus.[57]

b) Kehtetust puudutav väide, mille kohaselt on partnerluslepingut väidetavalt rikutud

106. Rosneft on seisukohal, et otsuse 2014/512 artikli 1 lõike 2 punktid b–d ja lõige 3 ning III lisa ja määruse nr 833/2014 artikli 3 lõiked 1, 3 ja 5, artikli 3a lõige 1, artikli 5 lõike 2 punktid b–d ja lõige 3 ning II ja VI lisa rikuvad partnerluslepingu artikli 10 lõiget 1 (enamsoodustuskorras kohtlemine seoses kaubavahetusega), artiklit 12 (kauba vaba transiit), artiklit 36 (vähemalt sama soodne kohtlemine seoses teenuste piiriüleseks osutamisega) ning artikli 52 lõikeid 2, 5 ja 9 (kapitali vaba liikumine).

107. Ühendkuningriigi, Eesti ja Prantsuse valitsus ning nõukogu ja komisjon märgivad, et kõnealused meetmed on põhjendatud, kuna need on vastavalt partnerluslepingu artikli 99 lõike 1 punktile d „vajaliku[d], et kaitsta [lepinguosaliste] olulisi julgeolekuhuve […] sõja või sõjaohtu kujutavate tõsiste rahvusvaheliste pingete korral“, ning et igal juhul puudub partnerluslepingu sätetel, millele Rosneft viitab, vahetu õigusmõju.

108. Kuivõrd partnerluslepingu artikkel 99 eeldab, et esineb lepingu sisuliste tingimustega vastuolus olev meede, tuleb kõigepealt analüüsida, kas otsuse 2014/512 artikli 1 lõike 2 punktid b–d ja lõige 3 ning III lisa ja määruse nr 833/2014 artikli 3 lõiked 1, 3 ja 5, artikli 3a lõige 1, artikli 5 lõike 2 punktid b–d ja lõige 3 ning II ja VI lisa rikuvad partnerluslepingu artikli 10 lõiget 1, artikleid 12 ja 36 ning artikli 52 lõikeid 2, 5 ja 9.

56 — See tuleneb ELTL artikli 215 kirjeldamisest kui „seos[est] […] majandussanktsioonidega seotud [liidu] tegevuse ja […] EL lepingu […] eesmärkide vahel“ (kohtuotsus parlament *vs.* nõukogu C-130/10, EU:C:2012:472, punkt 59). ÜVJP õigusaktid, mida see „seos“ puudutab, muutuvad meetmeteks, mille puhul tuleb järgida EL toimimise lepingut.

57 — Vt kohtuotsused Sison *vs.* nõukogu (C-266/05 P, EU:C:2007:75, punkt 33) ja nõukogu *vs.* Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (C-348/12 P, EU:C:2013:776, punkt 120).

i) Partnerluslepingu artikli 10 lõike 1, artiklite 12 ja 36 ning artikli 52 lõigete 2, 5 ja 9 vahetu õigusmõju

109. Sellega seoses olgu meenutatud, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on liidu ja ühe või mitme riigi vahel sõlmitud leping liidu seisukohast käsitatav mõne tema institutsiooni vastu võetud õigusaktina ELTL artikli 267 esimese lõigu punkti b tähenduses, sellise lepingu sätted moodustavad alates selle lepingu jõustumisest liidu õiguskorra lahutamatu osa ning Euroopa Kohtul on selle õiguskorra raames pädevus teha eelotsuseid selle lepingu tõlgendamise küsimuses. [58]

110. Lisaks leidis Euroopa Kohus kohtuotsuse komisjon *vs.* Rusal Armenal (C-21/14 P, EU:C:2015:494) punktis 37, et „sellise rahvusvahelise lepingu sätetele, mille pool liit on, saab […] sellise akti õigusvastasusel põhineva vastuväite toetuseks tugineda üksnes topelttingimusel, et esiteks selle lepingu laad ja ülesehitus seda ei välista ning teiseks, et lepingu sätted on oma sisult tingimusetud ja piisavalt täpsed […]. Vaid üksnes siis, kui need kaks tingimust on samal ajal täidetud, saab vastavatele sätetele liidu kohtus tugineda, selleks et neid sätteid saaks liidu akti õiguspärasuse hindamisel kasutada“. [59]

111. Kuna partnerluslepingu artikli 10 lõikes 1 ja artiklis 12 on viidatud GATT-i erisätetele, tuginevad nõukogu ja komisjon Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale, mis puudutab Maailma Kaubandusorganisatsiooni lepinguid ja mille kohaselt „oma olemuselt ja ülesehituselt ei kuulu WTO lepingud üldjuhul nende normide hulka, mille alusel on võimalik kontrollida liidu institutsioonide aktide õiguspärasust“. [60]

112. Partnerlusleping ei ole aga ainult kaubavahetust puudutav leping, mille suhtes oleks võimalik seda kohtupraktikat kohaldada. [61]

113. Nimelt, nagu Euroopa Kohus oma otsuse Simutenkov (C-265/03, EU:C:2005:213) punktis 27 seoses partnerluslepinguga märkis, on selle lepingu „eesmärk panna alus lepinguosaliste vahelisele partnerlusele, et edendada eelkõige nende vahel tihedate poliitiliste sidemete arengut, nendevahelist kaubandust ja üksmeelseid majandussuhteid, poliitilisi ja majanduslikke vabadusi ning järk-järgult lõimida Venemaa Föderatsioon ja Euroopa laiem koostööruum“.

58 — Vt kohtuotsused Haegeman (181/73, EU:C:1974:41, punktid 3–6) seoses lepinguga assotsiatsiooni loomise kohta Euroopa Majandusühenduse ja Kreeka vahel, mis kirjutati alla Ateenas 9. juulil 1961 ja sõlmiti ühenduse nimel nõukogu 25. septembri 1961. aasta otsusega 63/106/EMÜ (EÜT L 26, lk 293); Demirel (12/86, EU:C:1987:400, punkt 7) seoses lepinguga assotsiatsiooni loomise kohta Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vahel, mis kirjutati alla Ankaras 12. septembril 1963 ja sõlmiti ühenduse nimel nõukogu 23. detsembri 1963. aasta otsusega 64/732/EMÜ (EÜT 1964, L 217, lk 3685); Andersson ja Wåkerås-Andersson (C-321/97, EU:C:1999:307, punktid 26 ja 27); Ospelt ja Schlössle Weissenberg (C-452/01, EU:C:2003:493, punkt 27) ning Établissements Rimbaud (C-72/09, EU:C:2010:645, punkt 19) seoses Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga, mis kirjutati alla 2. mail 1992 (EÜT 1994, L 1, lk 3; ELT eriväljaanne 11/52, lk 3) ja kiideti heaks nõukogu ja komisjoni 13. detsembri 1993. aasta otsusega 94/1/ESTÜ, EÜ Euroopa Majanduspiirkonna lepingu sõlmimise kohta Euroopa ühenduste, nende liikmesriikide ja Austria Vabariigi, Soome Vabariigi, Islandi Vabariigi, Liechtensteini Vürstiriigi, Norra Kuningriigi, Rootsi Kuningriigi ja Šveitsi Konföderatsiooni vahel (EÜT 1994, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 11/19, lk 146). Vt samuti minu ettepaneku punktid 32–35 kohtuasjas SECIL (C-464/14, EU:C:2016:52).

59 — Vt selle kohta samuti kohtuotsus nõukogu jt *vs.* Vereniging Milieudefensie ja Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht (C-401/12 P–C-403/12 P, EU:C:2015:4, punkt 54) ja seal viidatud kohtupraktika.

60 — Kohtuotsus komisjon *vs.* Rusal Armenal (C-21/14 P, EU:C:2015:494, punkt 38). Vt selle kohta samuti kohtuotsused Portugal *vs.* nõukogu (C-149/96, EU:C:1999:574, punkt 47); Van Parys (C-377/02, EU:C:2005:121, punkt 39) ning LVP (C-306/13, EU:C:2014:2465, punkt 44).

61 — Nimelt kohtuotsuse komisjon *vs.* Rusal Armenal (C-21/14 P, EU:C:2015:494) punktis 39 selgitas Euroopa Kohus oma põhjenduskäiku, mille kohaselt WTO lepingud ei kuulu normide hulka, mille alusel võib kontrollida liidu institutsioonide õigusaktide õiguspärasust („kui nõustuda sellega, et liidu kohtu pädevuses on otseselt liidu õiguse kooskõla tagamine WTO eeskirjadega, võtaks see liidu seadusandlikelt või täidesaatvatelt organitelt tegutsemisruumi, mis on liidu kaubanduspartnerite sarnastel organitel. On nimelt selge, et teatavad lepinguosalised, kelle hulka kuuluvad liidu kõige olulisemad kaubanduspartnerid, on just WTO lepingute eset ja eesmärki arvestades jõudnud seisukohale, et need ei kuulu normide hulka, mille alusel nende siseriiklikud kohtud kontrollivad siseriiklike õigusnormide õiguspärasust. Kui sellise vastastikkuse puudumisega nõustuda, võib see kaasa tuua hälbeid WTO eeskirjade kohaldamisel“).

114. Selle kohtuotsuse punktis 28 lisas Euroopa Kohus, et „[a]sjaolu, et leping piirdub vaid pooltevahelise partnerluse loomisega ega näe ette Venemaa Föderatsiooni tulevast assotsieerumist või [ühinemist liiduga], ei ole seda laadi, et see välistaks lepingu teatud sätete vahetu õigusmõju. Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et juhul, kui lepinguga pannakse alus pooltevahelisele koostööle, võivad sellise lepingu teatud sätted [juhul, kui nende sõnastust ning lepingu eesmärki ja olemust arvestades sisaldavad need selgeid ja täpseid kohustusi, mille täitmine ega tagajärgede tekkimine ei eelda hilisema akti vastuvõtmist,] vahetult reguleerida eraõiguslike isikute õiguslikku olukorda“.

115. Euroopa Kohus tunnistas seega kõnealuse kohtuotsuse punktis 22, et töötingimusi käsitleva lepingu artikli 23 lõikel 1 on vahetu õigusmõju.

116. Vastupidi sellele, mida märgivad Ühendkuningriigi ja Prantsuse valitsus ning nõukogu ja komisjon, ei mõista ma, miks käesolevas kohtuasjas käsitletava partnerluslepingu kõnealuste sätete sõnastus ei peaks vastama vahetu õigusmõju kriteeriumidele, mis on esile toodud kohtuotsuse Simutenkov (C-265/03, EU:C:2005:213) punktis 21 ja mida on korratud kohtuotsuse komisjon *vs*. Rusal Armenal (C-21/14 P, EU:C:2015:494) punktis 37.

117. Partnerluslepingu artikli 10 lõikes 1 on nimelt ette nähtud, et „[l]epinguosalised kohtlevad teineteist GATT-i I artikli lõikes 1 kirjeldatud üldises enamsoodustuskorras“.[62] Artikli 12 lõike 1 teises lõigus on ette nähtud, et „kumbki lepinguosaline [tagab] teise lepinguosalise tolliterritooriumilt pärinevate või sinna suunduvate kaupade vaba transiidi läbi oma territooriumi“. Artiklis 36 on sätestatud, et „lepinguosalised [kohtlevad] teineteist […] piiriüleselt osutatavaid teenuseid mõjutavate tingimuste osas vähemalt sama soodsalt kui mis tahes kolmandat riiki“. Lõpuks nähtub partnerluslepingu artiklist 52, et lepinguosalised tagavad „[liidu] ja Venemaa residentide vaheli[s]e kapitali vaba liikumi[s]e otse investeerimisel“ (lõige 2), hoiduvad kehtestamast pärast lepingu jõustumist algava viieaastase üleminekuaja lõppu uusi piiranguid (lõige 5) ning kohtlevad „[j]ooksvate maksete, kapitali liikumise ja makseviiside osas […] teineteist enamsoodustuskorras“ (lõige 9).

118. Minu hinnangul ei erine nende sätete sõnastus tingimusetuse seisukohast üldsegi nimetatud lepingu artikli 23 lõikest 1, millel Euroopa Kohus on juba leidnud olevat vahetu õigusmõju.[63] Seega on kõnealune leping enamat kui „kokkulepe leppida kokku (*an agreement to agree*)“[64].

ii) Partnerluslepingu artikli 10 lõikega 1, artiklitega 12 ja 36 ning artikli 52 lõigetega 2, 5 ja 9 antud õiguste piirangute esinemine

119. Seega tuleb analüüsida, kas otsuse 2014/512 artikli 1 lõike 2 punktidega b–d ja lõikega 3 ning III lisaga ja määruse nr 833/2014 artikli 3 lõigetega 1, 3 ja 5, artikli 3a lõikega 1, artikli 5 lõike 2 punktidega b–d ja lõikega 3 ning II ja VI lisaga kehtestatud meetmed sisaldavad partnerluslepingu artikli 10 lõike 1, artiklite 12 ja 36 ning artikli 52 lõigete 2, 5 ja 9 piiranguid.

62 — GATT-i I artikli lõikes 1 on üldine enamsoodustuskord määratletud järgmiselt: „[t]ollimaksude ja muude maksete suhtes, mis on kehtestatud impordi või ekspordi suhtes või seoses impordi või ekspordiga või mis on kehtestatud rahvusvahelistele makseülekannetele impordi või ekspordi eest, selliste tollimaksude ja maksetega maksustamise meetodi suhtes, kõigi reeglite ja formaalsuste suhtes, mis on seotud impordi või ekspordiga, ja kõigi küsimuste suhtes, millele on viidatud III artikli lõigetes 2 ja 4, tuleb mis tahes soodustus, privileeg või immuniteet, mille lepinguosaline on taganud teiselt maalt pärinevale või teisele maale suunatud tootele, tagada viivitamata ja tingimusteta samasugusele tootele, mis pärineb mis tahes teise lepinguosalise territooriumilt või on suunatud mis tahes teise lepinguosalise territooriumile“.

63 — Vt kohtuotsuse Simutenkov (C-265/03, EU:C:2005:213) punktid 20–29.

64 — Vt minu ettepaneku punkt 79 kohtuasjas SECIL (C-464/14, EU:C:2016:52).

– Partnerluslepingu artikli 10 lõige 1 ja artikkel 12 (kaubavahetus)

120. Mis puudutab väidet, et määruse nr 833/2014 artikli 3 lõigetega 1, 3 ja 5 ning artikli 3a lõikega 1 on rikutud partnerluslepingu artikli 10 lõiget 1, siis tuleb rõhutada, et partnerluslepingu artikli 10 lõikega 1 üksnes laiendati GATT-i I artikli lõike 1 kohaldamist liidu ja Venemaa Föderatsiooni vahelistele suhetele ajal, kui viimane ei kuulunud Maailma Kaubandusorganisatsiooni.

121. GATT-i I artikli lõike 1 kohaldamisala hõlmab siiski üksnes „[t]ollimaks[e] ja mu[id] makse[id], mis on kehtestatud impordi või ekspordi suhtes või seoses impordi või ekspordiga või mis on kehtestatud rahvusvahelistele makseülekannetele impordi või ekspordi eest, selliste tollimaksude ja maksetega maksustamise meetodi[t], kõi[k]i reegl[eid] ja formaalsus[i], mis on seotud impordi või ekspordiga, ja kõi[k]i küsimus[i], millele on viidatud III artikli lõigetes 2 ja 4“.

122. Kuna määruse nr 833/2014 artikli 3 lõiked 1, 3 ja 5 ei puuduta üldse nendes sätetes nimetatud kaupade ekspordi suhtes kohaldatavaid tollimakse, vaid nendes on kõnealuste kaupade Venemaa Föderatsiooni eksportimise eelduseks seatud eelnev luba ja täpsustatud tingimusi, mille korral liikmesriigid peavad loa andmisest keelduma, on ilmne, et kõnealused sätted ei kuulu partnerluslepingu artikli 10 lõike 1 kohaldamisalasse.

123. Seda enam ei kuulu ka määruse nr 833/2014 artikli 3a lõige 1, mis keelab vajalike seonduvate *teenuste* osutamise teatud liiki uurimis- ja tootmisprojektide jaoks Venemaal, partnerluslepingu artikli 10 lõike 1 kohaldamisalasse.

124. Partnerluslepingu artikli 12 lõike 1 teine lõik kohustab liitu ja selle liikmesriike tagama Venemaa Föderatsiooni tolliterritooriumilt pärineva või sinna suunduva kauba vaba transiidi läbi liidu territooriumi. [65]

125. Liit ja selle liikmesriigid on seega kohustatud tagama Venemaa Föderatsiooni tolliterritooriumile suunduvate või sealt pärineva kauba vaba transiidi läbi oma territooriumi.

126. Määruse nr 833/2014 artikli 3 lõikega 1 seatakse II lisas loetletud, liidust või väljastpoolt liitu pärit kaupade või tehnoloogiate müümise, tarnimise, üleandmise või eksportimise eelduseks eelnev luba, kui kõnealused kaubad ja tehnoloogiad on mõeldud kasutamiseks Venemaa Föderatsioonis. Lisaks on määruse artikli 3 lõike 5 kohaselt keelatud sellist luba anda, kui kõnealune müümine, tarnimine, üleandmine või eksport on ette nähtud selle artikli lõikes 3 viidatud nafta uurimise ja tootmise projektide jaoks.

127. Minu hinnangul ei ole nendel sätetel mingit mõju partnerluslepingu artikli 12 lõike 1 teise lõiguga tagatud vabale transiidile.

128. Hoolimata sellest, et määruse nr 833/2014 artikli 3 lõikes 1 on muu hulgas viidatud II lisas loetletud, „liidust või väljastpoolt liitu pärit“ üleandmisele, tuleb siiski mainida, et selle artikli lõigetes 2 ja 4 on viidatud üksnes eksportimisele.

129. Sellega seoses tuleb märkida, et „[m]üümiseks, tarnimiseks, üleandmiseks või ekspordiks […] annavad loa *eksportija asukoha*liikmesriigi pädevad asutused“. [66] Samuti „[*e*]*ksportijad* esitavad pädevale asutusele kõik *ekspordi*loa taotlemiseks nõutavad asjakohased andmed“. [67]

65 — Transiidi all mõistetakse riigi territooriumi ületamist kas kauba ümberlaadimise, ladustamise, ümberjaotamise või veoliigi muutmisega või ilma, mis on üksnes osa kogu reisist, mis algab ja lõpeb väljaspool selle riigi piire, kelle territooriumi selline liiklus läbib. Vt selle kohta GATT-i V artikli lõige 1.

66 — Määruse nr 833/2014 artikli 3 lõige 2. Kohtujuristi kursiiv.

67 — Määruse nr 833/2014 artikli 3 lõige 4. Kohtujuristi kursiiv.

130. Seega on minu hinnangul selge, et kõnealused määruse nr 833/2014 sätted puudutavad mitte II lisas nimetatud kauba transiiti, vaid müümist, tarnimist, üleandmist või eksportimist *liikmesriikide territooriumilt*.

131. Selles tähenduses ei mõjutata kuidagi kõnealuse kolmandatest riikidest pärineva ja Venemaa Föderatsiooni suunduva kauba vaba transiiti.

132. Igal juhul, isegi kui Euroopa Kohus tuvastaks, et esineb partnerluslepingu artiklid 10 lõike 1 ja artikli 12 lõike 1 teise lõigu piirang, oleks see piirang – nagu märgib komisjon – vastavalt lepingu artiklile 19 põhjendatud avaliku korra ja avaliku julgeolekuga.

– Partnerluslepingu artikkel 36 (teenuste piiriülene osutamine)

133. Partnerluslepingu artikli 36 kohaselt on liit ja selle liikmesriigid kohustatud Venemaa Föderatsiooni kohtlema liidu äriühingute Venemaa Föderatsiooni territooriumil piiriüleselt osutatavaid teenuseid mõjutavate tingimuste osas vähemalt sama soodsalt kui mis tahes kolmandat riiki, järgides viimase kehtivaid õigusnorme.

134. Partnerluslepingu lisa 5 kohaselt hõlmavad artiklis 36 nimetatud teenused inseneriteenuseid (ÜTL 8672)[68] ja teenused tehnilise katsetamise ja analüüsimise vallas (ÜTL 8676).[69]

135. Vastupidi sellele, mida väidab Rosneft, ei puuduta ÜTL 8672 ja ÜTL 8676 alla kuuluvatest teenustest ükski puurimise, puuraukude testimise, geofüüsikalise uurimise ja lõpuleviimise teenuseid ega ujuvsõidukite tarnimist, mida on nimetatud määruse nr 833/2014 artikli 3a lõikes 1.[70]

– Partnerluslepingu artikli 52 lõiked 2, 5 ja 9 (kapitali vaba liikumine)

136. Selle sätte lõige 2 tagab liidu ja Venemaa Föderatsiooni vahel kapitali vaba liikumise „vastuvõtjariigi õigusnormide kohaselt asutatud äriühingutesse otse investeerimisel“.

137. Lisaks peab liit sama artikli lõike 9 kohaselt Venemaa Föderatsiooni „kapitali liikumise […] osas kohtle[ma] enamsoodustuskorras“.

138. Ühisdeklaratsioonis artikli 52 kohta (mõisted) on mõiste „otseinvesteering“ määratletud järgmiselt:

„[…] investeering, mille eesmärk on luua mõne ettevõttega kestvaid majanduslikke sidemeid, nagu investeering, mis võimaldab asjaomase riigi mitteresidentidel või välisriigi residentidel tegelikult mõjutada ettevõtte juhtimist järgmiste vahendite abil:

[…]

2) osalus uues või olemasolevas ettevõttes;

3) viieks aastaks või kauemaks antud laen.“

68 — Kättesaadav United Nations Statistics Division'i veebisaidil (http://unstats.un.org/unsd/cr/registry/regcs.asp?Cl=9&Lg=1&Co=8672). ÜTL-number (*central product classification*; ühtne tooteliigitus) on viide rahvusvahelisele kaupade klassifitseerimise süsteemile Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) egiidi all.

69 — Kättesaadav United Nations Statistics Division'i veebisaidil (http://unstats.un.org/unsd/cr/registry/regcs.asp?Cl=9&Lg=1&Co=8676).

70 — Ainsad ÜTL 86761 all nimetatud teenused, mis võivad olla asjakohased, on „selliste ainete nagu […] kütus keemiliste ja bioloogiliste omaduste testimise ja analüüsimise teenused“. Puurimise, puuraukude testimise, geofüüsikalise uurimise ja lõpuleviimise teenused ning spetsiaalsete ujuvsõidukite tarnimine ei kuulu aga nende hulka.

139. Nendest sätetest nähtub väga selgelt, et võlakirjade, aktsiate või sarnaste finantsinstrumentide otsene või kaudne ostmine või müümine, nendega seotud investeerimisteenuste otsene või kaudne osutamine, nende väljaandmisele otsene või kaudne kaasaaitamine[71] saab olla otseinvesteeringuna käsitatav üksnes juhul, kui selle tulemusel omandatakse äriühingus osalus eesmärgiga luua kestvaid majanduslikke sidemeid.

140. Nendest sätetest ilmneb samuti, et pärast 12. septembrit 2014 kokkuleppeid sõlmida või nendes osaleda, et anda Rosneftile uusi, 30 päeva ületava lõpptähtajaga laene või krediiti,[72] saab olla otseinvesteeringuna käsitatav üksnes juhul, kui tegemist on vähemalt viieaastase kestusega laenu või krediidiga, mis on antud kestvate majanduslike sidemete loomiseks.

141. Sellest tuleneb, et otsuse 2014/512 artikli 1 lõike 2 punktid b–d ja lõige 3 ning III lisa ja määruse nr 833/2014 artikli 5 lõike 2 punktid b–d ja lõige 3 ning VI lisa kujutavad endast partnerluslepingu artikli 52 lõigetega 2, 5 ja 9 kaitstud kapitali vaba liikumise piirangut üksnes juhul, kui nende kohaselt on keelatud käesoleva ettepaneku punktides 139 ja 140 nimetatud otseinvesteeringud.

iii) Põhjendatus

142. Erinevalt kaubavahetusest, mille jaoks on partnerluslepingu artiklis 19 ELTL artikliga 36 peaaegu identses sõnastuses ette nähtud võimalus piiranguid põhjendada, ei ole lepingus ette nähtud mingit võimalust põhjendada kapitali vaba liikumise piiranguid.

143. Samadel põhjustel kui need, mis ma andsin oma ettepaneku punktides 123–125 kohtuasjas SECIL (C-464/14, EU:C:2016:52),[73] olen ma seisukohal, et partnerluslepingu artikliga 52 tagatud kapitali vaba liikumise piiranguid on võimalik põhjendada ülekaaluka üldise huviga.

144. Kuigi nõukogu ei ole ülekaalukat üldist huvi esile toonud, olen ma seisukohal, et tema argumentidest, mis tuginevad partnerluslepingu artiklile 99, on võimalik järeldada, et tema arvates on kapitali vaba liikumise piirang põhjendatud avaliku korra ja avaliku julgeolekuga.

145. Nimelt, kuivõrd otsuse 2014/512 artikli 1 lõike 2 punktidega b–d ja lõikega 3 ning III lisaga ja määruse nr 833/2014 artikli 5 lõike 2 punktidega b–d ja lõikega 3 ning VI lisaga kehtestatud piiravad meetmed on vastu võetud „selleks, et reageerida Venemaa [Föderatsiooni] tegevusele, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas“,[74] ning „et suurendada Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava tegevuse kulukust Venemaa jaoks ja toetada kriisi rahumeelset lahendamist“,[75] võivad need minu hinnangul olla põhjendatud avaliku korra ja avaliku julgeolekuga.

146. Otsuse 2014/512 ja määruse nr 833/2014 põhjendustest nähtub, et liit ja selle liikmesriigid teatasid kõigepealt avalikult piiravate meetmete võtmisest Venemaa Föderatsiooni suhtes ning et need meetmed võeti ja neid laiendati järk-järgult alles pärast seda, kui Venemaa Föderatsioon ei reageerinud.

71 — Vt otsuse 2014/512 artikli 1 lõike 2 punktid b–d ja määruse nr 833/2014 artikli 5 lõike 2 punktid b–d.

72 — Vt otsuse 2014/512 artikli 1 lõige 3 ja määruse nr 833/2014 artikli 5 lõige 3.

73 — See kohtuasi puudutas samuti kapitali vaba liikumise piiranguid, mis olid vastuolus Euroopa – Vahemere piirkonna lepinguga (millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Tuneesia Vabariigi vahel), mis kirjutati alla Brüsselis 17. juulil 1995 ning kiideti Euroopa Ühenduse ja Euroopa Söe- ja Teraseühenduse nimel heaks nõukogu ja komisjoni 26. jaanuari 1998. aasta otsusega 98/238/EÜ, ESTÜ (ELT L 97, lk 1), ning Euroopa – Vahemere piirkonna lepinguga (millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Liibanoni Vabariigi vahel), mis kirjutati alla Luxembourgis 17. juunil 2002 ja kiideti Euroopa Ühenduse nimel heaks nõukogu 14. veebruari 2006. aasta otsusega 2006/356/EÜ (ELT L 143, lk 1).

74 — Otsuse 2014/512 põhjendus 8.

75 — Määruse nr 833/2014 põhjendus 2.

147. Kuna piiravate meetmete eesmärk on „suurendada Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava tegevuse kulukust Venemaa [Föderatsiooni] jaoks ja toetada kriisi rahumeelset lahendamist“ [76] ning kuna Rosneft on naftaettevõtja, kellele kuulub kõige suurem naftareserv ja kellel on suurim toodangumaht nende naftaettevõtjate hulgas, kelle aktsiad on Venemaa börsil noteeritud (enam kui 40% Venemaa Föderatsioonis toodetavast naftast [77]), ning kuna Vene riigi osalus tema aktsiakapitalis on 69,5%, leian ma, et otsuse 2014/512 artikli 1 lõike 2 punktidega b–d ja lõikega 3 ning III lisaga ja määruse nr 833/2014 artikli 5 lõike 2 punktidega b–d ja lõikega 3 ning VI lisaga kehtestatud piirangud on vajalikud, et avaldada survet, millega oleks võimalik saavutada otsuse ja määrusega taotletav eesmärk, milleks on „suurendada Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava tegevuse kulukust Venemaa [Föderatsiooni] jaoks ja toetada kriisi rahumeelset lahendamist“. [78] Järelikult järgivad piiravad meetmed proportsionaalsuse põhimõtet.

iv) Partnerluslepingu artikkel 99

148. Juhul kui Euroopa Kohus otsustab, et esineb partnerluslepingu artikli 10 lõike 1, artiklite 12 ja 36 ning artikli 52 lõigete 2, 5 ja 9 piirang, mis ei ole põhjendatud, leian ma samamoodi nagu Ühendkuningriigi, Eesti ja Prantsuse valitsus ning nõukogu ja komisjon, et seda piirangut saab põhjendada partnerluslepingu artikli 99 lõike 1 punktiga d, mis võimaldab liidul võtta „meetmeid, […] mida ta peab vajalikuks, et kaitsta oma olulisi julgeolekuhuve […] sõja või sõjaohtu kujutavate tõsiste rahvusvaheliste pingete korral“. [79]

149. Nagu ma käesoleva ettepaneku punktis 105 märkisin, on nõukogul välis- ja julgeolekupoliitika valdkonnas lai kaalutlusõigus, ning see on nii ka juhul, kui nõukogu tuvastab sõjaohtu kujutavate tõsiste rahvusvaheliste pingete esinemise.

150. Esiteks olgu meenutatud, et käesolevas kohtuasjas käsitletavate piiravate meetmete vastuvõtmisel viitas nõukogu „Ukraina suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse mitteprovotseeritud rikkumise[le] Venemaa Föderatsiooni poolt“, [80] „Malaysian Airlines'i lennul MH17 olnud lennuki allatulistamise[le Donetskis]“ [81] ning „Krimmi ja Sevastopoli ebaseaduslikule annekteerimisele“. [82]

151. Teiseks tuleb rõhutada, et Venemaa Föderatsioonil on ÜRO julgeolekunõukogus vetoõigus. Seega on mõttetu eeldada, et rahu ohustamine on tuvastatud mõnes julgeolekunõukogu resolutsioonis [83] või isegi resolutsiooni eelnõus, mida julgeolekunõukogu ei võtnud vastu Venemaa Föderatsiooni vetoõiguse (tegeliku või võimaliku) teostamise tõttu. [84]

152. Eeltoodu põhjal leian ma, et nõukogu ei teinud ilmset viga, kui ta hindas nende rahvusvaheliste pingete raskust, mis esinesid otsuse 2014/512 ja määruse nr 833/2014 vastuvõtmise ajal.

76 — Määruse nr 833/2014 põhjendus 2.

77 — Vt Rosnefti veebisait (http://www.Rosneft.com/about/).

78 — Määruse nr 833/2014 põhjendus 2.

79 — Prantsuskeelses versioonis, mida toetab rumeeniakeelne versioon, on kirjas „cas de guerre ou de grave tension internationale *menaçant de déboucher sur un conflit armé*“, samas kui ingliskeelses versioonis, mida toetavad kõik ülejäänud keeleversioonid ja ka venekeelne versioon, on kirjas „time of war or serious international tension *constituting threat of war*“. Kohtujuristi kursiiv.

80 — Otsuse 2014/512 põhjendus 1. Kohtuistungil viitas nõukogu assotsiatsioonilepingule, mille liit sõlmis Ukrainaga 2014. aastal, ning asjaolule, et Ukraina on osa Euroopa naabruspoliitikast. Nõukogu rõhutas, et rahvusvahelised pinged, mis võivad kaasa tuua relvastatud konflikti, ei pea tingimata puudutama ainult liidu territooriumi. Pealegi oli selgelt tuvastatud, et liidu naaberriigis leidis aset relvastatud konflikt.

81 — Otsuse 2014/512 põhjendus 5.

82 — Määruse nr 833/2014 põhjendus 1.

83 — Vt ÜRO julgeolekunõukogu resolutsioon 2166(2014), mis on kättesaadav ÜRO julgeolekunõukogu veebisaidil (http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2166.pdf).

84 — Tegemist on resolutsiooni eelnõudega S/2014/189 ja S/2015/562, mis on kättesaadavad ÜRO julgeolekunõukogu veebisaidil (http://www.securitycouncilreport.org/un-dokumendid/ukraine/).

c) Kehtetust puudutav väide, mille kohaselt on põhjendamiskohustust (ELTL artikkel 296) väidetavalt rikutud

153. Rosneft leiab, et määruse nr 833/2014 artiklid 3 ja 3a, artikli 4 lõiked 3 ja 4 ning II lisa rikuvad nõukogule ELTL artikliga 296 pandud põhjendamiskohustust, kuna määruses ei ole selgitatud, kuidas või miks see, et Venemaa naftatööstuse või Rosnefti enda suhtes võetakse kõnealustes sätetes otsustatud viisil meetmed, aitab saavutada asjasse puutuvate meetmete eesmärki, mida on kirjeldatud määruse põhjendustes 2[85] ja 4.[86]

154. Rosneft väidab samuti, et otsuse 2014/512 artikli 1 lõike 2 punktidega b–d ja lõikega 3 ning III lisaga ja määruse nr 833/2014 artikli 5 lõike 2 punktidega b–d ja lõikega 3 ning VI lisaga on rikutud ELTL artiklit 296, kuna kuigi need on suunatud sõnaselgelt tema vastu, ei võimalda need tal hinnata põhjust, miks tühipaljas asjaolu, et Vene riik on tema enamusaktsionär, võib kahjustada asjasse puutuvate meetmete eesmärki, mis on esile toodud määruse nr 833/2014 põhjendustes 2[87] ja 5.[88]

155. Minu hinnangul ei ole käesoleval juhul põhjendamiskohustust rikutud.

156. Nagu leidis Euroopa Kohus oma otsuse nõukogu *vs*. Bamba (C-417/11 P, EU:C:2012:718) punktis 53, „[peavad] ELTL artikliga 296 nõutavad põhjendused […] olema kohandatud asjaomase akti laadiga ja selle vastuvõtmise kontekstiga. Põhjendamise nõuet tuleb hinnata juhtumi asjaolusid, eelkõige akti sisu, põhjenduste olemust ning seda huvi arvestades, mis võib olla selgituste saamiseks akti adressaatidel või teistel isikutel, keda akt otseselt ja isiklikult puudutab. Ei ole nõutud, et põhjendustes oleks täpsustatud kõiki asjakohaseid faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, kuna põhjenduste piisavust tuleb hinnata mitte ainult selle sõnastust, vaid ka konteksti ja kõiki asjaomast valdkonda reguleerivaid õigusnorme silmas pidades“.

157. Lisaks, mis puudutab füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes võetavaid piiravaid meetmeid, nagu rahaliste vahendite külmutamine, mida käsitleti kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus nõukogu *vs*. Bamba (C-417/11 P, EU:C:2012:718), siis leidis Euroopa Kohus selle otsuse punktis 54, et „õigusi kahjustav akt [on] piisavalt põhjendatud, kui see on tehtud huvitatud isikule teada olevas kontekstis, mis võimaldab tal mõista tema suhtes võetud meetme ulatust“.

158. Kuivõrd Rosneft on Venemaa suurim naftaettevõtja, kelle aktsiakapitalis 69,5% suurune osalus kuulub Vene riigile,[89] kelle hinnanguline koguvara ületab 1 triljonit Vene rubla ning kelle hinnangulisest tulust vähemalt 50% pärineb toornafta või naftasaaduste müügist või transpordist,[90] on Rosneft kindlasti võimeline hindama naftasektori tähtsust Venemaa Föderatsiooni eelarvetulu jaoks[91] ja põhjust, miks selle tagajärg, et tema suhtes on võetud otsuse 2014/512 artikli 1 lõike 2 punktides b–d

85 — „Seega peetakse asjakohaseks kehtestada täiendavad piiravad meetmed, et suurendada Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava tegevuse kulukust Venemaa jaoks ja toetada kriisi rahumeelset lahendamist“.

86 — „Samuti on asjakohane kohaldada piiranguid teatava tehnoloogia müügiks, tarnimiseks, üleandmiseks või eksportimiseks otse või kaudselt Venemaa naftatööstusele, kehtestades eelneva loa nõude“.

87 — Vt 85. joonealune märkus.

88 — „Samuti on asjakohane kohaldada kapitaliturgudele juurdepääsu piiranguid teatavate finantseerimisasutuste suhtes, välja arvatud Venemaal asutatud rahvusvahelise staatusega asutused, mis on loodud valitsustevaheliste kokkulepetega ja milles Venemaa on üks osanikest“.

89 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 147. Olgu lisatud, et 2013. aasta majandusaasta aruande kohaselt maksis Rosneft oma aktsionäridele dividendi 85 miljardi Vene rubla ulatuses ja maksis Venemaal enam kui miljard Vene rubla muude maksudena kui tulumaks (vt Rosnefti veebisait, http://www.Rosneft.com/attach/0/02/90/Rosneft_FS_2013_ENG_SIGNED_FINAL.pdf).

90 — Vt määruse nr 833/2014 artikli 5 lõike 2 punkt b ja VI lisa.

91 — President Vladimir V. Putini sõnul ulatus tulu, mille tõi Venemaa Föderatsiooni eelarvesse naftatööstus 2013. aastal, ligikaudu 191–194 miljardi USA dollarini (vt http://rbth.com/news/2014/04/17/russia_had_revenues_of_191-194_bln_from_oil_28_bln_from_gas_in_2013_-_pu_35970.html).

ja lõikes 3 ning III lisas ja määruse nr 833/2014 artikli 5 lõike 2 punktides b–d ja lõikes 3 ning VI lisas ette nähtud piiravad meetmed, võib olla „*suurendada* Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava *tegevuse kulukust Venemaa jaoks* ja toetada kriisi rahumeelset lahendamist“. [92]

159. Sama kehtib määruse nr 833/2014 artiklites 3 ja 3a, artikli 4 lõigetes 3 ja 4 ning II lisas ette nähtud meetmete puhul, mis ei kujuta endast Rosnefti suhtes võetud piiravaid meetmeid,[93] vaid on suunatud üldiselt Venemaa naftatööstuse vastu.

d) Kehtetust puudutav väide, mille kohaselt on kaitseõigusi, tõhusat kohtulikku kaitset ja õigust toimikuga tutvuda väidetavalt rikutud

160. Rosneft leiab, et nõukogu keeldumine talle andmast eelisjuurdepääsu teabele ja tõenditele, mis puudutavad nii olulisi küsimusi nagu põhjus, mille tõttu Rosnefti on otsuses 2014/512 ja määruses nr 833/2014 nimetatud, või miks meetmed naftatööstuse teatud sektoreid puudutavad, aga teisi sektoreid ei puuduta, rikub tema kaitseõigusi, tõhusat kohtulikku kaitset ja õigust toimikuga tutvuda.

161. Rosnefti ja nõukogu kirjalikele seisukohtadele lisatud dokumentidest nähtub, et Rosneft püüdis Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määruse (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele[94] alusel saada nõukogu dokumentidele eelisjuurdepääsu (*privileged access*) eesmärgiga kasutada neid tühistamishagi käsitlevas menetluses, mis on Üldkohtus pooleli kohtuasjas NK Rosneft jt *vs*. nõukogu (T-715/14).

162. Nende dokumentide lugemisel ilmneb, et Rosneft kasutas vahendeid, mis on avalikkuse dokumentidega tutvumise võimaldamiseks määrusega kehtestatud, *document discovery* viisil, mis on dokumentide taotlemise menetlus, mida tuntakse *common law* õigussüsteemides ja rahvusvahelises vahekohtumenetluses. [95]

163. Kuigi minu hinnangul ei ole määrus nr 1049/2001 sobilik, et vajaduse korral anda vaidluses eelisjuurdepääs vajalikele dokumentidele,[96] ilmneb Rosnefti ja nõukogu kirjalikele seisukohtadele lisatud dokumentidest, et nõukogu ei lükanud dokumentide taotlusi tagasi, vaid menetles neid määruse nr 1049/2001 alusel.

164. Ent kuna käesolevas väites märgib Rosneft, et nõukogu keeldus alusetult võimaldamast tal tutvuda enamiku dokumentidega, mille esitamist ta oli nõudnud, olen ma seisukohal, et väide on vastuvõetamatu lähtuvalt kohtupraktikast, mis tuleneb kohtuasjast, milles tehti kohtuotsus TWD Textilwerke Deggendorf (C-188/92, EU:C:1994:90), milles Euroopa Kohus leidis, et „õiguskindluse nõuded välistavad võimaluse, et […] abisaaja, kes oleks võinud otsuse vaidlustada, kuid kes laskis [EL toimimise] lepingu artikli [263] [kuuendas] lõigus selleks ette nähtud kohustuslikul tähtajal mööduda, võiks selle otsuse õiguspärasuse kahtluse alla seada siseriikliku kohtu menetluses, kus vaidlustatakse otsuse rakendusmeetmed, mille on võtnud siseriiklikud asutused“. [97]

92 — Määruse nr 833/2014 põhjendus 2. Kohtujuristi kursiiv.

93 — Vt käesoleva ettepaneku punktid 82–85.

94 — EÜT L 145, lk 43; ELT eriväljaanne 01/03, lk 331.

95 — Kuigi tsiviilõiguse süsteemides on üldjuhul iga pool kohustatud ise oma tõendid esitama, siis *common law* süsteemid võimaldavad pooltel kohtu kontrolli all esitada teineteisele dokumentide esitamise nõudeid (*request for document production*).

96 — Näiteks määruse artikli 4 lõike 1 punkt a võimaldab liidu institutsioonidel keelata juurdepääsu dokumentidele, mille avaldamine kahjustaks avalikke huve seoses rahvusvaheliste suhetega (mis vastab mõistele *Crown privilege* või *public-interest immunity*). Seevastu *document discovery* menetlus võib kaasa tuua selle, et kohus kohustab esitama sellesse kategooriasse kuuluva dokumendi konfidentsiaalsena, kui ilmneb, et dokument on vajalik selleks, et pool, kes nõuab selle esitamist, saaks oma õigusi kaitsta.

97 — Punkt 17. Vt selle kohta samuti kohtuotsused Nachi Europe (C-239/99, EU:C:2001:101, punktid 29 ja 30) ning National Farmers' Union (C-241/01, EU:C:2002:604, punkt 26).

165. Olgu sellega seoses märgitud, et kirjadest, mis nõukogu Rosneftile saatis, nähtub, et nõukogu teavitas teda määruse nr 1049/2001 artikli 8 lõike 1 kohaselt võimalusest esitada ELTL artikli 263 alusel tühistamishagi nõukogu otsuse peale osaliselt keelduda rahuldamast tema dokumentide taotlust.

166. Kuna nõukogu otsused, millega anti Rosneftile osaline võimalus tutvuda dokumentidega, millega tutvumist ta oli taotlenud, puudutasid teda otseselt ja isiklikult, oleks tema hagi igasuguse kahtluseta olnud vastuvõetav. [98]

167. Igal juhul ilmneb dokumentide eelisjuurdepääsu taotlustest, mis Rosneft nõukogule saatis, et:

— väga sageli ei sisaldanud taotlused piisavalt üksikasjalikku kirjeldust nende dokumentide konkreetsest ja piiritletud kategooriast, mis mõistliku eelduse kohaselt võisid Rosnefti hinnangul olemas olla;

— taotlustele ei olnud lisatud selgitust selle kohta, miks taotletavad dokumendid on vaidluse jaoks asjakohased või milline on nende tähtsus vaidluse lahenduse seisukohast, ning

— taotlustele ei olnud lisatud ei avaldust selle kohta, et need dokumendid ei olnud juba Rosnefti valduses, käsutuses või kontrolli all, ega selgitust selle kohta, miks ta eeldab, et need on nõukogu valduses, käsutuses või kontrolli all.

168. Hoolimata sellest esitas nõukogu loetelu dokumentidest, mida Rosneft tema arvates oli oma taotlustes silmas pidanud, ning keeldus osaliselt võimaldamast Rosneftil teatud hulga dokumentidega tutvuda, tehes teatavaks ka keeldumise põhjused.

169. Lisaks, kuna Ühendkuningriigi valitsus on põhikohtuasja pool, ei takista miski Rosneftil paluda temal kui nõukogu liikmel inglise õiguses dokumentide esitamise kohta kehtivate sätete alusel esitada tema valduses, käsutuses või kontrolli all olevad dokumendid. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab jälgima, et dokumentide esitamise suhtes kohaldatavad inglise õigusnormid järgivad tõhususe ja võrdväärsuse põhimõtet. [99]

170. Selles kontekstis ei leia ma, et nõukogu oleks Rosnefti eelisjuurdepääsu taotlust menetlenud viisil, mis kahjustaks viimase kaitseõigusi, õigust tõhusale kohtulikule kaitsele ja õigust toimikuga tutvuda.

e) Kehtetust puudutav väide, mille kohaselt on võrdse kohtlemise põhimõtet väidetavalt rikutud

171. Rosneft on seisukohal, et kui nõukogu suunas kõnealused piiravad meetmed Venemaa naftasektori vastu, ei järginud ta võrdse kohtlemise põhimõtet, sest kuigi põhikohtuasjas käsitletavate piiravate meetmete teatatud eesmärk oli – nagu on märgitud määruse nr 833/2014 põhjenduses 2 – toetada Ukrainas kriisi rahumeelset lahendamist, ei selgita see eesmärk kaugeltki ega veelgi enam ei põhjenda nende ettevõtjate erinevat kohtlemist, kes nagu tema kuuluvad Venemaa naftasektorisse, võrreldes nendega, kes kuuluvad muudesse sektoritesse.

172. Väljakujunenud kohtupraktikast nähtub, et „diskrimineerimiskeelu põhimõte nõuab, et sarnaseid olukordi ei käsitletaks erinevalt ja erinevaid olukordi ei käsitletaks ühtemoodi, välja arvatud juhul, kui see on objektiivselt põhjendatud“. [100]

173. Minu hinnangul ei saa Rosneft tulemuslikult väita, et teda on diskrimineeritud.

98 — Vt kohtuotsused Accrington Beef jt (C-241/95, EU:C:1996:496, punkt 15); Nachi Europe (C-239/99, EU:C:2001:101, punkt 40) ning Bavaria ja Bavaria Italia (C-343/07, EU:C:2009:415, punkt 40).

99 — Vt selle kohta kohtuotsus Pfleiderer (C-360/09, EU:C:2011:389, punktid 24, 30 ja 31).

100 — Kohtuotsus National Farmers' Union jt (C-354/95, EU:C:1997:379, punkt 61). Vt selle kohta samuti kohtuotsused SCAC (C-56/94, EU:C:1995:209, punkt 27) ja Garcia Avello (C-148/02, EU:C:2003:539, punkt 31).

174. Kõigepealt ei ole Venemaa naftasektor ainus Venemaa majandussektor, mille suhtes on võetud piiravad meetmed. Otsus 2014/512 ja määrus nr 833/2014 sisaldavad sätteid, mis puudutavad ka relva-, tuumaenergia-, aeronautika- ja kosmose ning pangandussektorit.[101]

175. Pealegi ei ole Rosneft esitanud tõendeid selle kohta, et on olemas veel teisigi Vene naftaettevõtjaid, kes vastavad otsuse 2014/512 artikli 1 lõike 2 punktides b–d ja määruse nr 833/2014 artikli 5 lõike 2 punktides a–d sätestatud kriteeriumidele ning kelle vastu sellel alusel oleks pidanud piiravad meetmed olema suunatud, kuid kelle vastu need meetmed suunatud ei olnud või ei ole.

176. Nagu komisjon märgib, kui järgida Rosnefti loogikat, siis iga kord, kui nõukogu sooviks kehtestada kolmanda riigi suhtes piiravaid meetmeid, ei oleks tal muud võimalust, kui majandus- ja rahandussuhted selle riigiga täielikult katkestada, kuid see oleks vastuolus ka ELTL artikli 215 lõike 1 sõnastusega, milles on viidatud „vastavalt [EL] lepingu V jaotise 2. peatükile [nõukogu poolt] vastu võetud otsus[ele, mis] näeb ette majandus- ja rahandussuhete *osalise või täieliku* katkestamise või piiramise“.[102]

177. Seega tuleb väide tagasi lükata.

f) Kehtetust puudutav väide, mille kohaselt on võimu väidetavalt kuritarvitatud

178. Rosneft väidab, et kui nõukogu märkis määruse nr 833/2014 põhjenduses 2, et piiravate meetmete eesmärk on „suurendada Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava tegevuse kulukust Venemaa jaoks ja toetada kriisi rahumeelset lahendamist“,[103] pani ta toime võimu kuritarvitamise, kuna tema tegelik tahe oli piirata Vene äriühingute võimet jätkuvalt kasvada ja tekitada pikaajalist kahju Venemaa energiasektorile.

179. Euroopa Kohtu praktika kohaselt on „võimu kuritarvitamisega […] tegemist siis, kui institutsioon teostab oma pädevust eranditult või peamiselt teiste eesmärkide saavutamiseks kui need, millele toetuti, või asutamislepingus spetsiaalselt antud juhtumi asjaolude ärahoidmiseks ette nähtud menetluse vältimiseks“.[104]

180. Sellega seoses tugineb Rosneft komisjoni töödokumendile,[105] mille kohaselt Vene naftaettevõtjate suhtes võetud piiravate meetmete „eesmärk on jätta teatud strateegilised Vene riigi osalusega äriühingud ilma rahvusvahelistest ja Euroopa finantsallikatest, tekitades seega riigile kaudse finantskulu ja piirates äriühingute tulevasi kasvuvõimalusi“.[106]

181. See dokument ei toeta aga kuidagi väidet, et „nõukogu *ainus* tahe oli piirata Vene äriühingute võimet jätkuvalt kasvada“.[107] Vastupidi, kõnealuste piiravate meetmete teatatud eesmärk oli „suurendada Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava tegevuse kulukust Venemaa jaoks“[108] ning see vastab komisjoni töödokumendis esitatud eesmärgile.

101 — Jutt on otsuse 2014/512 artikli 1 lõikest 1 ja lõike 2 punktist a ning artiklist 3a ja määruse nr 833/2014 artiklist 2a ning artikli 5 lõike 1 punktist a ja lõike 2 punktist a.

102 — Kohtujuristi kursiiv.

103 — Vt samuti määruse põhjendused 4 ja 5 ning otsuse 2014/512 põhjendus 8.

104 — Kohtuotsus Dalmine *vs.* komisjon (C-407/04 P, EU:C:2007:53, punkt 99). Vt selle kohta samuti kohtuotsuse Bank Melli Iran *vs.* nõukogu (T-390/08, EU:T:2009:401) punkt 50, mis jäeti kohtuotsuse Bank Melli Iran *vs.* nõukogu (C-548/09 P, EU:C:2011:735) punktiga 74 muutmata.

105 — Komisjoni teenistuste töödokument, mis käsitleb kapitali liikumist ja maksete vabadust (5.3.2015) 6902/15 – SWD(2015) 58 (final) ning mis on kättesaadav nõukogu veebisaidil järgmisel aadressil: http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6902-2015-INIT/en/pdf.

106 — *Ibidem*, lk 36 („[t]hese measures aim to cut strategic state-owned Russian companies off from EU and international financing sources, thus imposing an indirect financial cost to the state and limiting their ability to grow in the future“). Kohtujuristi tõlge.

107 — Kohtujuristi kursiiv.

108 — Määruse nr 833/2014 põhjendus 2.

182. Igal juhul ei saa üksainus dokument, mis on kvalifitseeritav „töödokumendiks“ ja mis pärineb teiselt institutsioonilt kui see, kes kõnealuse õigusakti vastu võttis, olla piisav, et tõendada võimu kuritarvitamise esinemist.

183. Seega tuleb väide tagasi lükata.

g) Kehtetust puudutav väide, mille kohaselt on otsuse 2014/512 ja määruse nr 833/2014 vahel väidetavalt vastuolu

184. Rosneft väidab, et otsuse 2014/512 artikli 4 lõike 4 ja määruse nr 833/2014 artikli 3 lõike 5 teise lõigu sõnastuses esineb vastuolu. Kui esimene säte ei anna liikmesriikidele mingit hindamisruumi seoses keeluga jätta enne 1. augustit 2014 sõlmitud lepingutele luba andmata, siis teine võimaldab neil sellistest lepingutest tulenevate kohustuste täitmiseks loa anda ja seega ka selle andmisest keelduda.

185. Olgu meenutatud, et määrus nr 833/2014 on ELTL artikli 215 alusel vastu võetud liidu õigusakt, mis võimaldab nõukogul võtta „vajalikud meetmed“, käesoleval juhul piiravad meetmed, „[k]ui vastavalt [EL] lepingu V jaotise 2. peatükile vastu võetud otsus näeb ette“ majandus- ja rahandussuhete katkestamise või piiramise kolmanda riigiga või piiravate meetmete võtmise füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes.

186. Euroopa Kohus on selle kohta leidnud, et „[liit] on [ÜVJP otsuse] vastuvõtmise tõttu [EL toimimise] lepingu alusel kohustatud võtma selles õigusaktis nõutud meetmeid“.[109] Järelikult, nagu märgib Prantsuse valitsus, kui nõukogu võtab määruse vastu ELTL artikli 215 alusel, on määrusele eelneva ÜVJP otsuse sätted talle siduvad.

187. Ma ei nõustu nõukogu seisukohaga, et ELTL artikli 215 alusel vastu võetud määrus on EL lepingu V jaotise 2. peatüki alusel vastu võetud ÜVJP otsusest sõltumatu ja võib sellega isegi vastuolus olla.

188. Kohtuistungil tugines nõukogu sellega seoses kohtuotsuse Bank Melli Iran *vs.* nõukogu (C-548/09 P, EU:C:2011:735) punktile 70, milles Euroopa Kohus leidis, et „[m]is puudutab vajadust kaasata ühine seisukoht 2007/140 õiguslike aluste hulka, […] siis piisab tõdemisest, et selle välistab juba EÜ artikli 301 sõnastus, milles on ette nähtud võimalus võtta ühenduse meetmeid, kui EL lepingu (*Lissaboni lepingule eelnenud redaktsioonis*) ÜVJP-d käsitlevate sätetega kooskõlas vastu võetud ühises seisukohas või ühismeetmes on ette nähtud ühenduse tegutsemine. Sellest tekstist ilmneb, et ühenduse meetmete võtmiseks peab ühine seisukoht või ühismeede olemas olema, mitte aga, et need meetmed peavad põhinema sellel ühisel seisukohal või ühismeetmel“.[110]

189. Ent just nii, nagu märgib Euroopa Kohus oma otsuse osas, mis on kursiivis, ei ole ELTL artikli 215 sõnastus sama kui EÜ artiklis 301, milles oli viidatud olukorrale, kus „Euroopa Liidu lepingu ühist välis- ja julgeolekupoliitikat käsitlevate sätetega kooskõlas vastu võetud ühises seisukohas või ühismeetmes on ette nähtud ühenduse tegutsemine selleks, et osaliselt või täielikult katkestada majandussuhted või piirata neid ühe või mitme kolmanda riigiga“.

190. Vastupidi, mis puudutab piiravaid meetmeid, mis võetakse lisaks majandus- ja rahandussuhete osalisele või täielikule katkestamisele või piiramisele kolmanda riigiga, nagu need, mis on ette nähtud otsuse 2014/512 artiklis 4,[111] siis on ELTL artikli 215 lõikega 1 nõukogule pandud kohustus võtta vastu määrus, millega rakendatakse vajalikud meetmed.[112]

109 — Kohtuotsuse Kadi ja Al Barakaat International Foundation *vs.* nõukogu ja komisjon (C-402/05 P ja C-415/05 P, EU:C:2008:461) punkt 296.

110 — Kohtujuristi kursiiv.

111 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 85.

112 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 72.

191. Seega, kuivõrd otsusega 2014/512 kehtestati piiravad meetmed, et viia ellu majandus- ja rahandussuhete osaline või täielik katkestamine või piiramine kolmanda riigiga, pidi see otsus koos ELTL artikliga 215 olema määruse nr 833/2014 õiguslik alus, mida see ka on.[113]

192. Sellest järeldub, et määruse nr 833/2014 sätted ei või olla otsuse 2014/512 sätetega vastuolus, ilma et rikutaks seaduslikkuse põhimõtet, mida see määrus peab samamoodi kõikide liidu õigusaktidega järgima.

193. Käesoleval juhul on kõnealuse kahe sätte sõnastus erinev. Otsuse 2014/512 artikli 4 lõikes 4 on ette nähtud, et keeld anda luba selle artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud varustuse müümiseks, tarnimiseks, üleandmiseks või ekspordiks või teenuste osutamiseks „*ei mõjuta* enne 1. augustit 2014 sõlmitud lepingute […] täitmist“,[114] samas kui määruse nr 833/2014 artikli 3 lõikes 5 on ette nähtud, et „[p]ädevad asutused *võivad* siiski loa anda“,[115] kui müümine, tarnimine, üleandmine või eksport puudutab enne 1. augustit 2014 sõlmitud lepingust tuleneva kohustuse täitmist.

194. Teisisõnu ei mõjuta otsus 2014/512 enne 1. augustit 2014 sõlmitud lepinguid, samas kui määrus nr 833/2014 võimaldab liikmesriikide asutustel anda või jätta andmata loa müümiseks, tarnimiseks, üleandmiseks või eksportimiseks, mis on seotud enne 1. augustit 2014 sõlmitud lepingust tuleneva kohustuse täitmisega.

195. Minu hinnangul esineb nende kahe õigusakti vahel ületamatu vastuolu ning käesoleva ettepaneku punktides 185–192 esitatud põhjustel leian ma, et määruse nr 833/2014 artikli 3 lõike 5 teine lõik on õigusvastane.

h) Kehtetust puudutav väide, mille kohaselt on proportsionaalsuse põhimõtet ja Rosnefti põhiõigusi väidetavalt rikutud

196. Rosneft väidab, et otsuse 2014/512 artikli 1 lõike 2 punktid b–d, lõige 3 ja artikkel 7 ning III lisa ja määruse nr 833/2014 artiklid 3 ja 3a, artikli 4 lõiked 3 ja 4, artikli 5 lõike 2 punktid b–d ja lõige 3, artikli 11 lõige 1 ning II ja VI lisa on õigusvastased, kuna need on teatud eesmärgi suhtes ebaproportsionaalsed ning kujutavad endast harta artikli 16 (ettevõtlusvabadus) ja artikli 17 lõike 1 (õigus omandile) rikkumist.

197. Viidates eriti kohtuotsustele Bank Melli Iran *vs*. nõukogu (EU:T:2009:401) ja nõukogu *vs*. Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (EU:C:2013:776), leiab Rosneft, et nõukogu võetud meetmed ei ole vajalikud ega sobivad, kuna puudub mõistlik seos kasutatud vahendite ja kõnealuste meetmete eesmärgi vahel.

198. Rosneft väidab, et otsuse 2014/512 artikli 7 lõike 1 punkt a ja määruse nr 833/2014 artikli 11 lõige 1 annavad loa tema vara konfiskeerimiseks ja olemasolevate lepinguliste õiguste ehk harta artikli 17 lõikega 1 kaitstud omandiõiguste riiveks. Need sätted lähevad vajalikust kaugemale, nähes sisuliselt ette, et muud kui Vene lepingupooled võivad vabaneda kõigist nendes lepingutes ette nähtud kohustustest, mis on sõlmitud määruses nimetatud üksustega, isegi kui tegemist on kohustusega tarnida terve hulk varustust, millest ainult väike osa on seotud määruse II lisas nimetatud tehnoloogiaga.

199. Ma ei nõustu nende argumentidega.

113 — „[…] võttes arvesse [EL] toimimise lepingut, eriti selle artiklit 215, võttes arvesse […] otsust 2014/512[…] […]“.

114 — Kohtujuristi kursiiv.

115 — Kohtujuristi kursiiv.

200. Samamoodi nagu Ühendkuningriigi, Eesti ja Prantsuse valitsus ning nõukogu ja komisjon, leian ma, et Rosnefti kirjeldatud riive on üksnes vältimatu tagajärg nõukogu otsusele esiteks piirata majandus- ja rahandussuhteid Venemaa Föderatsiooniga ning teiseks kehtestada Rosnefti suhtes piiravad meetmed.

201. Nagu Euroopa Kohus kohtuotsuse Bank Melli Iran *vs*. nõukogu (C-548/09 P, EU:C:2011:735) punktis 113 märkis, ei ole „käesolevas asjas käsitletavad põhiõigused […] absoluutsed õigused ja […] nende teostamisele võidakse kehtestada piiranguid, mis on õigustatud [liidu] taotletavate üldise huvi eesmärkidega“. [116]

202. Sellega seoses leidis Euroopa Kohus kohtuotsuse Bosphorus (C-84/95, EU:C:1996:312) punktides 22 ja 23, et: „igal karistusmeetmel on selle määratlusest tulenevalt tagajärjed, mis mõjutavad omandiõigusi ja kutsetegevusega tegelemise vabadust, tekitades nii kahju isikutele, kes ei ole vastutavad karistuste kehtestamise põhjustanud olukorra eest“ ning et „[s]eejärel tuleb märkida, et vaidlusaluste õigusnormidega taotletavate eesmärkide olulisus õigustab teatud ettevõtjatele põhjustatavaid negatiivseid tagajärgi, isegi kui need on märkimisväärsed“. [117]

203. Käesoleval juhul on kõnealuste sätete eesmärk just piirata Venemaa naftasektori seadmetega varustamist ja rahastamist, mistõttu kuuluvad need meetmed täpselt piiritletud alale, mis ei puuduta vahet tegemata kõiki Vene ettevõtjaid, olenemata sellest, milline on nende strateegiline tähtsus Venemaa majanduse jaoks.

204. Seega, nagu märgib Prantsuse valitsus, võttes arvesse vaidlustatud sätete vastuvõtmise konteksti ja eesmärki, milleks on suurendada Venemaa Föderatsiooni tegevusega kaasnevaid kulusid, võttes sihikule Venemaa majanduse strateegilised sektorid, mille hulka kuulub naftasektor, võis nõukogu kõnealused sätted vastu võtta, ilma et ta oleks väljunud taotletava eesmärgi saavutamiseks sobiliku ja vajaliku piiridest.

205. Neil põhjustel teen ma Euroopa Kohtule ettepaneku vastata teise küsimuse punktile a järgmiselt:

a) selle küsimuse analüüsimisel ei ilmnenud ühtki asjaolu, mis võiks mõjutada järgmiste sätete kehtivust:

   — otsuse 2014/512 artikli 1 lõike 2 punktid b–d ja lõige 3,

   — artikkel 7 ja

   — III lisa

ning

   — määruse nr 833/2014 artikli 3 lõiked 1–4, lõike 5 esimene ja kolmas lõik ning lõiked 6–8,

   — artikkel 3a,

   — artikli 4 lõiked 3 ja 4,

   — artikli 5 lõike 2 punktid b–d ja lõige 3,

   — artikkel 11 ning

116 — Vt selle kohta samuti kohtuotsus Bosphorus (C-84/95, EU:C:1996:312, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).

117 — Vt selle kohta samuti kohtuotsus Bank Melli Iran *vs*. nõukogu (C-548/09 P, EU:C:2011:735, punkt 114).

— II ja VI lisa.

b) Määruse nr 833/2014 artikli 3 lõike 5 teine lõik on õigusvastane.

C. *Teise küsimuse punkt b*

206. Teise küsimuse punktis b palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul selgitada, kas juhul, kui Rosnefti vaidlustatud piiravad meetmed on õiguspärased, on õiguskindluse ja kohaldatava õiguse täpsuse (*nulla poena sine lege certa*) põhimõttega vastuolus see, kui liikmesriik kehtestab määruse nr 833/2014 artikli 8 alusel kriminaalkaristused, enne kui Euroopa Kohus on kõnealuse süüteo kohaldamisala piisavalt selgitanud.

1. Vastuvõetavus

207. Nõukogu hinnangul on see küsimus vastuvõetamatu, kuna see ei puuduta mitte liidu õigusaktide kehtivust ega tõlgendamist, vaid siseriiklike õigusnormide õiguspärasust õiguskindluse ja kohaldatava õiguse täpsuse (*nulla poena sine lege certa*) põhimõtte seisukohast.

208. Ühendkuningriigi valitsus ja nõukogu väidavad samuti, et küsimus on hüpoteetiline, kuna see ei käsitle Ühendkuningriigi kõnealustes õigusnormides ette nähtud kriminaalkaristuste konkreetset rakendamist, mis oleks Rosnefti puhul pealegi võimatu, sest otsuse 2014/512 ja määruse nr 833/2014 sätete rikkumise eest ette nähtud kriminaalkaristused puudutavad üksnes Ühendkuningriigis asuvaid isikuid.

209. Ma ei nõustu nende argumentidega. Minu hinnangul ilmneb eelotsusetaotlusest selgelt, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei esita Euroopa Kohtule küsimusi selle kohta, kas määruse nr 833/2014 artikli 8 lõike 1 rakendamiseks vastu võetud Ühendkuningriigi õigusnormid[118] on siseriikliku õiguse põhimõtete seisukohast õiguspärased. Ta soovib sisuliselt välja selgitada, kas õiguskindluse[119] ja kohaldatava karistusõiguse täpsuse (harta artikkel 49) põhimõtet tuleb tõlgendada viisil, mis välistab kriminaalkaristuste kehtestamise, kui Euroopa Kohus ei ole süütegusid kirjeldavaid sõnu piisavalt täpsustanud.

210. Ma ei leia ka, et teise küsimuse punkt b on hüpoteetiline. Esiteks, kuigi määruse nr 833/2014 artiklis 3 on käsitletud müümist, tarnimist, üleandmist või eksportimist üksnes liikmesriikide territooriumilt,[120] olen ma seisukohal, et 2014. aasta ekspordikontrolli määrusega (Venemaa, Krimmi ja Sevastopoliga seotud sanktsioonid) kehtestatud karistused ei ole suunatud üksnes Ühendkuningriigis või liidus asuvatele isikutele.[121] Rosneft väitis nimelt kohtuistungil, et piiravate meetmete rikkumise korral võidakse ta võtta kaasaaitajana kriminaalkorras vastutusele, ning Ühendkuningriigi valitsus ei vaielnud sellele vastu.

211. Igal juhul ei muuda see, kui Rosneftile ei saa neid karistusi kohaldada, küsimust hüpoteetiliseks, arvestades, et eelotsusetaotlusest ei nähtu, et Rosneftil ei ole õigust vaidlustada meetmeid, mis Ühendkuningriigi valitsus on määruse nr 833/2014 artikli 8 kohaselt vastu võtnud.

118 — Jutt on käesoleva ettepaneku punktis 25 viidatud siseriiklikest õigusnormidest, milles on määruse nr 833/2014 sätete rikkumise eest ette nähtud kriminaalkaristused.

119 — Juba ammu liidu õiguses tunnustatud (vt kohtuotsus Racke, 98/78, EU:C:1979:14, punkt 20).

120 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 127.

121 — Vt artikli 1 lõike 2 punkt a, mille kohaselt „[a]n offence may be committed under this Order […] in the United Kingdom by any person“, ja artikli 4 lõige 2, mille kohaselt „[a] person commits an offence and may be arrested if that person […] is concerned in an activity […] for which EU authorisation is required“.

212. Teiseks ei ole oluline see, et Rosneftile ei ole veel kriminaalkaristust mõistetud. Nimelt leidis Euroopa Kohus oma otsuse Unibet (C-432/05, EU:C:2007:163) punktis 64, et „[k]ui […] ainus õiguskaitsevahend, mida [pool] saaks vaidlusaluste siseriiklike õigusnormide [liidu] õigusele vastavuse vaidlustamiseks kasutada, seisneks [tema] jaoks selles, […] et ta on sunnitud laskma enda vastu alustada haldus- või kriminaalmenetlust koos sellest tuleneda võivate sanktsioonidega, siis see ei oleks piisav, et tagada talle tõhus kohtulik kaitse".

213. Järelikult ei ole vaja sellele küsimusele vastata.

2. Sisulised küsimused

214. Rosnefti hinnangul ei küündi süütegusid kirjeldavad sõnad, eelkõige „rohkem kui 150 meetri sügavuses vees" [122], „kilt" [123], „rahaline abi" [124] ja „väärtpaberi[d], […] [mis] on pärast 12. septembrit 2014 välja an[t]ud" [125] kriminaalkaristuste puhul nõutava täpsuse ja kindluse tasemeni. Seetõttu leiab ta, et õiguskindluse ja kohaldatava õiguse täpsuse (*nulla poena sine lege certa*) põhimõttega on vastuolus see, kui liikmesriik kehtestab määruse nr 833/2014 artikli 8 alusel kriminaalkaristused, ilma et või enne kui Euroopa Kohus on nendele sõnadele andnud ühetaolise tõlgenduse.

215. Sarnaselt eelotsusetaotluse esitanud kohtuga olen ma seisukohal, et kõnealustel sõnadel on vaieldamatult lai ulatus, kuid ma kahtlen, et kokku võttes on nendele sõnadele omane ebaselgus õiguskindlusetuse tekkimiseks piisav.

216. Nagu Euroopa Kohus leidis kohtuotsuse Dansk Rørindustri jt *vs*. komisjon (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, EU:C:2005:408) punktis 217, ei saa „kuritegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõt[et] (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) […] tõlgenda nii, et see keelustab kriminaalvastutuse sätete järkjärgulise täpsustamise".

217. Jätkates oma arutluskäiku, leidis Euroopa Kohus seega, et „ootuspärasuse mõiste ulatus sõltub suurel määral asjaomase teksti sisust, hõlmatavast ainevaldkonnast ning normi adressaatide arvust ja nende isikutest. Seaduse ootuspärasuse põhimõttega ei ole vastuolus see, kui asjaomane isik peab pöörduma õigusnõuandja poole, et konkreetsetel asjaoludel piisava mõistlikkusega hinnata kindla teo tagajärgi. See on nii eelkõige kutseala esindajatega, kes on harjunud oma kutsetegevuses suuremat hoolsust üles näitama. Neilt võib ka oodata suuremat hoolt sellise tegevusega kaasnevate riskide hindamisel". [126]

218. Viidatud kohtuotsusest nähtub, et ainuüksi karistusõigusnormi erinevate tõlgenduste võimalus ei muuda seda normi automaatselt õiguskindluse ja kohaldatava õiguse täpsuse (*nulla poena sine lege certa*) põhimõttega vastuolus olevaks. Nimelt on olemas palju karistusõigusnorme, mille sõnastus ei ole kohe üheselt tõlgendatav.

122 — Määruse nr 833/2014 artikli 3 lõike 3 punkt a ja artikli 3a lõike 1 punkt a. Rosnefti sõnul on suuri alasid, kus vee sügavus varieerub märkimisväärselt, mistõttu teatud kohtades on vee sügavus üle 150 meetri, samas kui mujal jääb see alla 150 meetri. Rosnefti sõnul ei ole selles kontekstis määruses nr 833/2014 ka kindlaks määratud, millisest punktist lähtudes tuleb 150 meetrit mõõta või kas on keelatud puurida vertikaalselt punktis, kus mere sügavus jääb alla 150 meetri, ja seejärel puurida väljapoole punkti suunas, mis asub aluskivimis, mis on üle 150 meetri sügavuses vees.

123 — Määruse nr 833/2014 artikli 3 lõike 3 punkt c ja artikli 3a lõike 1 punkt c. Rosnefti sõnul puudub nii geoloogiasektoris kui ka mujal konsensus kilda määratluse suhtes ja ka määruses nr 833/2014 ei ole selle mõiste definitsiooni antud.

124 — Määruse nr 833/2014 artikli 4 lõike 3 punkt b. Rosnefti sõnul puudub rahalise abi mõiste määratlus nii ÜRO-s kui ka liidus ja ka määruses nr 833/2014 ei ole selle mõiste definitsiooni antud.

125 — Määruse nr 833/2014 artikli 5 lõige 2. Rosnefti sõnul on võimatu teada, kas see säte keelab pärast 12. septembrit 2014 välja anda GDR-e, mis on seotud enne seda kuupäeva välja antud aktsiatega. GDR-i täieliku määratluse kohta vt käesoleva ettepaneku 133. joonealune märkus.

126 — Kohtuotsus Dansk Rørindustri jt *vs*. komisjon (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, EU:C:2005:408, punkt 219).

219. Nagu riigikassa ning ettevõtluse, innovatsiooni ja kutseoskuste minister eelotsusetaotluse esitanud kohtus märkisid, on juhul, kui esineb tõelisi kahtlusi mõnele kõnealusele sõnale antava tõlgenduse suhtes, „asjasse puutuval ettevõtjal alati võimalik paluda õiguskaitseasutustelt täpsustusi ja ennetada seega igasugust ohtu, et tema suhtes alustatakse menetlust asjaomaste sätete põhimõtteliselt tahtmatu rikkumise tõttu“. [127]

220. Olgu sellega seoses märgitud, et liikmesriigid on vastavalt ELL artiklile 19 kohustatud looma vajalikud õiguskaitsevahendid, et võimaldada ettevõtjatel vaidlustada tõlgendus, mille liikmesriikide asutused on otsuse 2014/512 ja määruse nr 833/2014 sõnastusele andnud.

221. Liikmesriikide kohtud võivad seega ELTL artikli 267 alusel esitada eelotsusetaotluse iga kord, kui nad leiavad, et määruse nr 833/2014 ja otsuse 2014/512 sõnastus (Euroopa Kohtu pädevusse kuuluvas osas) ei ole piisavalt selge, nagu käesoleva eelotsusetaotluse esitanud kohus toimiski, kui ta esitas kolmanda küsimuse, mis puudutab just teise küsimuse punktis b nimetatud sõnade tõlgendamist.

222. Teen seega Euroopa Kohtule ettepaneku vastata teise küsimuse punktile b, et õiguskindluse ja kohaldatava õiguse täpsuse (*nulla poena sine lege certa*) põhimõte ei takista liikmesriigil kehtestada määruse nr 833/2014 artikli 8 alusel kriminaalkaristusi, enne kui Euroopa Kohus on kõnealuse süüteo kohaldamisala määratlemiseks määruses kasutatud sõnastuse tähendust piisavalt täpsustanud.

D. *Kolmanda küsimuse punkt a*

223. Kolmanda küsimuse punktis a palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul selgitada, kas määruse nr 833/2014 artikli 4 lõike 3 punktis b kasutatud mõiste „rahaline abi“ hõlmab maksekorralduse töötlemist panga või muu finantsasutuse poolt.

224. Rosnefti hinnangul tuleks sõnu „rahastamine ning rahaline abi“ tõlgendada koos ja neid peaks mõistma nii, et need tähendavad rahastamise ja sellega seotud teenuste pakkumist, mis ei hõlma maksekorralduste töötlemist, kuid ettevõtluse, innovatsiooni ja kutseoskuste minister ei ole selle seisukohaga nõus, vaid leiab, et maksekorralduste töötlemine on rahaline abi määruse nr 833/2014 artikli 4 lõike 3 punkti b tähenduses.

225. Nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, on see küsimus erilise tähtsusega, kuna talle esitatud tõenditest nähtub, et neid sõnu tõlgendavad liikmesriikide pädevad asutused erinevalt.

226. Käesolevas menetluses esitatud kirjalikest seisukohtadest ilmneb nimelt, et Eesti valitsus ja komisjon [128] nõustuvad Ühendkuningriigi valitsuse antud tõlgendusega, samas kui Saksamaa valitsus toetab Rosnefti välja pakutud tõlgendust. Prantsuse valitsus omakorda leiab, et mõiste „rahaline abi“ hõlmab maksekorralduste töötlemist tingimusel, et maksetega kannab finantsasutus maksete saajatele üle uusi ressursse.

227. Olgu lisaks märgitud, et kõnealuseid sõnu on kasutatud paljudes piiravaid meetmeid kehtestavates määrustes. Seetõttu võivad Euroopa Kohtu otsusel olla tagajärjed, mis ületavad käesoleva kohtuasja piirid. [129]

127 — *R (OJSC Rosneft Oil Company) v Her Majesty's Treasury and ors* [2015] EWHC 248 (Admin) punkt 53. Vastupidi teoreetilisele olukorrale, mida ma kritiseerisin oma ettepaneku punktis 62 kohtuasjas Stichting Woonpunkt jt *vs*. komisjon (C-132/12 P, EU:C:2013:335), näib see võimalus käesolevas asjas tõepoolest esinevat.

128 — Nõukogu ei esitanud seisukohta selle kohta, kuidas tuleks vastata kolmandale küsimusele.

129 — Vt eelkõige nõukogu 19. veebruari 2004. aasta määruse (EÜ) nr 314/2004, milles käsitletakse teatavaid piiravaid meetmeid Zimbabwe suhtes (ELT L 55, lk 1; ELT eriväljaanne 18/03, lk 50) (hiljem muudetud) artikli 2 punkt b ja artikli 4 lõike 1 punkt a ning nõukogu 10. juuli 2014. aasta määruse (EL) nr 747/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses olukorraga Sudaanis ning millega tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 131/2004 ja (EÜ) nr 1184/2005 (ELT L 203, lk 1) artikli 2 punkt b ja artikkel 3.

228. Minu hinnangul ei saa vastus sellele küsimusele olla kategooriliselt eitav ega jaatav.

229. Kõigepealt märgin ma, et kõnealuse sätte sõnastuse kohaselt on eelnevat luba vaja järgmiste tegevuste jaoks: „II lisas loetletud kaupade ja tehnoloogiatega seotud rahastamine ning rahaline abi, sealhulgas eelkõige toetuste, laenude või ekspordikrediidikindlustuse andmine nimetatud kaupade ja tehnoloogiate müügiks, tarnimiseks, üleandmiseks või eksportimiseks või seonduva tehnilise abi […] osutamiseks".

230. Nagu mainib Ühendkuningriigi valitsus, tähendab see sõnastus, et rahaline abi on rahastamise alternatiiv, mitte sünonüüm ega rahastamise mõistega hõlmatud mõiste. Järelikult peab rahalise abi mõiste tingimata hõlmama tegevusi, mis väljuvad rahastamise mõiste alla kuuluvate raamest.

231. Kõnealuse sätte sõnastus pakub ka mõne näite selle kohta, mida mõistetakse „rahastamise ning rahalise abi" all – „toetuste, laenude või ekspordikrediidikindlustuse andmine". Loetelule eelneb siiski sõna „sealhulgas", mis viitab sellele, et silmas on peetud ka muid tehinguid, ilma et maksekorralduste töötlemist oleks otseselt mainitud.

232. Olgu sellega seoses märgitud, et 16. detsembri 2014. aasta suunistes, mis käsitlevad määruse (EL) nr 833/2014 teatavate sätete rakendamist,[130] täpsustas komisjon, et „makseteenuste osutamine ja garantiikirjade/akreditiivide väljaandmine [kujutavad] endast finantsabi ning on keelatud, kui [need] on seotud artikliga 2 keelatud äritehinguga".[131]

233. Komisjon täpsustas samuti, et „[o]ma klientide nimel või kasuks tegutsevad pangad peaksid suhtuma oma klientide tehtud maksetesse hoolikalt ning keelduma igast määrust rikkudes tehtud maksest. Juhul kui pangad toimivad korrespondentpankadena, peaksid nad keelduma maksetest, kui teave sellise rikkumise kohta on olemas".[132]

234. Kõnealuse sätte eesmärk on seega keelata igasuguse rahalist laadi abi osutamine tehingu jaoks, mis on määruse nr 833/2014 artikli 4 lõike 4 ja artikli 3 lõike 5 kohaselt keelatud, ehk II lisasse kantud kaupade ja tehnoloogiate müümiseks, tarnimiseks, üleandmiseks või ekspordiks, kui on piisavalt alust arvata, et nimetatud kaupade ja tehnoloogiate müümine, tarnimine, üleandmine või eksport on ette nähtud määruse artikli 3 lõikes 3 viidatud nafta uurimise ja tootmise projektide jaoks.

235. Nagu ma selgitasin käesoleva ettepaneku punktides 126–131, siis määruse nr 833/2014 artikli 3 lõikes 5 nimetatud tehingud, mis on keelatud, on need, mis tehakse liikmesriikide territooriumilt.

236. Seega, kui määrus nr 833/2014 ei takista kolmandatest riikidest Venemaa Föderatsiooni suunduvate II lisas loetletud kaupade ja tehnoloogiate transiiti läbi liidu territooriumi, siis sellest järeldub, et nende tehingute jaoks maksekorralduste töötlemine ei kuulu määruse nr 833/2014 artikli 4 lõike 3 punkti b tähenduses mõiste „rahaline abi" alla.

237. Ma viitan siinkohal määruse põhjendusele 5, mis puudutab küll teatavate finantsasutuste suhtes artikliga 5 kehtestatud kapitaliturgudele juurdepääsu piiranguid, kuid milles on täpsustatud, et „[k]äesoleva määrusega ei ole hõlmatud muud finantsteenused nagu […] makseteenused […]".

130 — C(2014) 9950 (final).

131 — C(2014) 9950, lk 2.

132 — C(2014) 9950, lk 3.

238. Seevastu maksekorralduste töötlemisele II lisas loetletud kaupade ja tehnoloogiate müümiseks, tarnimiseks, üleandmiseks või ekspordiks liidu territooriumilt kehtib kohustus taotleda luba, et liikmesriikide pädevad asutused saaksid kontrollida, kas kõnealune makse ja selle aluseks olev tehing puudutavad määruse nr 833/2014 artikli 3 lõikes 3 loetletud kolme olukorda. Üksnes juhul, kui kõnealused kaubad ja tehnoloogiad on mõeldud Venemaal kasutamiseks nendele kolmele olukorrale vastaval viisil, on pädevad asutused kohustatud loa andmisest keelduma.

239. Neil põhjustel teen ma Euroopa Kohtule ettepaneku vastata kolmanda küsimuse punktile a, et määruse nr 833/2014 artikli 4 lõikes 3 sisalduv mõiste „rahaline abi" hõlmab sellise maksekorralduse töötlemist panga või muu finantsasutuse poolt, mille aluseks olevat tehingut on määruse artikli 3 lõikes 1 nimetatud.

E. *Kolmanda küsimuse punkt b*

240. Kolmanda küsimuse punktis b palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul selgitada, kas määruse nr 833/2014 artikli 5 lõike 2 kohaselt on keelatud alates 12. septembrist 2014 GDR-e[133] välja anda mõne VI lisas loetletud üksusega sõlmitud hoiulepingu alusel või teha GDR-idega mis tahes muid tehinguid, kui need on välja antud mõne sellise üksuse aktsiate suhtes, mis emiteeriti enne kõnealust kuupäeva.

241. Rosneft väidab, et alates 12. septembrist 2014 GDR-ide väljaandmise keeld ei hõlma GDR-e, mille aluseks olevad aktsiad emiteeriti enne 12. septembrit 2014. Selle tõlgendusega ei nõustu FCA, kes leiab, et keeld on alates sellest kuupäevast kohaldatav, sõltumata aluseks olevate aktsiate emiteerimise kuupäevast, ning seda seisukohta pooldab ka eelotsusetaotluse esitanud kohus.

242. Minu hinnangul ilmneb kõnealuse sätte sõnastusest väga selgelt, et GDR-ide väljaandmine on alates 12. septembrist 2014 keelatud, sõltumata nende aluseks olevate aktsiate emiteerimise kuupäevast.

243. Määruse nr 833/2014 artikli 5 lõikest 2 ilmneb, et „[k]eelatud on selliste vabalt võõrandatavate väärtpaberite […] otsene või kaudne müümine, ostmine, nende emiteerimisega seoses investeerimisteenuste osutamine või abi andmine […], mille lõpptähtaeg on üle 30 päeva ja mi[s] on pärast 12. septembrit 2014 välja an[t]ud".

244. Mõiste „vabalt võõrandatavad väärtpaberid" on määratletud artikli 1 punkti f alapunktis i kui „äriühingute aktsiad ja muud väärtpaberid, mis on samaväärsed äriühingute, usaldusühingute või muude üksuste aktsiatega, ning *aktsiate hoidmistunnistused*".[134]

245. Kuna nende sätete sõnastuses ei ole midagi, mis täpsustaks GDR-ide aluseks olevate aktsiate piirkuupäeva, on selge, et GDR-ide väljaandmise keeld kehtib sõltumata nende aluseks olevate aktsiate emiteerimise kuupäevast.[135]

133 — GDR-id on hoidmistunnistused, mis annavad tunnistust teatud hulga äriühingu aktsiate omamisest. Kuna need tunnistused on vabalt võõrandatavad, kujutavad need endast iseseisvaid väärtpabereid, mida on võimalik noteerida ja millega on võimalik kaubelda kapitaliturul sõltumata nende aluseks olevatest aktsiatest, mis võivad olla eraldi noteeritud mõnel välismaisel turul. GDR-e annavad välja depositooriumid (sageli investeerimispangad) deponeerimislepingute alusel, mis on sõlmitud depositooriumide ja GDR-i aluseks olevate aktsiate väljaandjate vahel.

134 — Kohtujuristi kursiiv.

135 — Vt selle kohta samuti komisjoni 16. detsembri 2014. aasta suunised, mis käsitlevad määruse (EL) nr 833/2014 teatavate sätete rakendamist (C(2014) 9950 (final), lk 7).

246. See on minu meelest ka tavapärane, kuna – nagu FCA märgib – GDR-id on investeerimisvahendid, mis on küll äriühingu aktsiatega seotud, kuid mis on börsil noteeritud ja millega kaubeldakse nende aluseks olevatest aktsiatest eraldi. Selles mõttes annavad GDR-id kolmandate riikide äriühingutele juurdepääsu liidu kapitaliturgudele ja võimaldavad neil seal kaasata kapitali, ilma et nad tingimata peaksid vastama kriteeriumidele ja tingimustele, mis on nõutavad nende aktsiate noteerimiseks kõnealuste turgude börsil.

247. Samuti on oluline märkida, et FCA sõnul esindavad praegu Rosnefti aktsiate alusel välja antud GDR-id üksnes 7,5% tema kogu aktsiakapitalist, samas kui ülempiir, millele FCA on börsilelaskmise ja kauplemise jaoks juba loa andnud, võimaldaks ligikaudu 90% tema aktsiakapitalist muuta GDR-ideks.

248. See tähendab, et kui Rosnefti seisukohaga nõustuda, muutuks kõnealuse sättega kehtestatud piirav meede sisutühjaks, kuivõrd enamik Rosnefti aktsiatest on emiteeritud enne 12. septembrit 2014 ja Rosneft võiks neid jätkuvalt vabalt GDR-ideks muuta.

249. Neil põhjustel teen ma Euroopa Kohtule ettepaneku vastata kolmanda küsimuse punktile b, et määruse nr 833/2014 artikli 5 lõike 2 kohaselt on keelatud alates 12. septembrist 2014 GDR-e välja anda VI lisas loetletud üksuste aktsiate alusel, sõltumata nende aktsiate emiteerimise kuupäevast.

F. *Kolmanda küsimuse punkt c*

250. Kolmanda küsimuse punktis c palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul selgitada, kuidas määratleda määruse nr 833/2014 artikli 3 lõikes 3 ja artikli 3a lõike 1 punktis c sisalduvat mõistet „kilt“, ning kas määruse artikli 3 lõikes 3 ja artikli 3a lõike 1 punktis a sisalduvat mõistet „rohkem kui 150 meetri sügavuses vees“ tuleb tõlgendada nii, et 150 meetrit tuleb mõõta puurimise kohast või mujalt.

1. Mõiste „rohkem kui 150 meetri sügavuses vees“

251. Nagu ma märkisin käesoleva ettepaneku punktis 214 ja 122. joonealuses märkuses, on suuri alasid, kus vee sügavus varieerub märkimisväärselt, mistõttu teatud kohtades on vee sügavus üle 150 meetri, samas kui mujal jääb see alla 150 meetri. Rosnefti sõnul ei ole määruses nr 833/2014 kindlaks määratud, millisest punktist lähtudes tuleb 150 meetrit mõõta, ega täpsustatud, kas on keelatud puurida vertikaalselt punktis, kus mere sügavus jääb alla 150 meetri, ja seejärel puurida väljapoole punkti suunas, mis asub aluskivimis, mis on üle 150 meetri sügavuses vees.

252. Olgu märgitud, et Rosnefti, Ühendkuningriigi ja Prantsuse valitsuse[136] ning komisjoni arvamused ühtivad küsimuses, kuidas seda mõistet tõlgendada, kuivõrd nad kõik on seisukohal, et sügavust tuleb mõõta nafta puurimise kohas.

253. Ma nõustun samuti selle tõlgendusega, mis paistab olevat loogiline.

254. Samamoodi nagu komisjon, leian ma, et 150 meetrit tuleb mõõta vertikaalselt, mis välistab selle, et ettevõtja võiks puurida diagonaalselt kohast, kus vee sügavus on 150 meetrit või alla selle, naftavälja suunas, mis asub üle 150 meetri sügavuses vees.

255. Samuti on välistatud selline vertikaalne puurimine, mis toimub kohas, kus vee sügavus on alla 150 meetri, ja millele järgneb puurimine väljapoole naftavälja suunas, mis asub üle 150 meetri sügavuses vees.

136 — Põhikohtuasja teised pooled ja menetlusse astujad ei esitanud selle kohta seisukohta.

256. Kui vastupidine oleks lubatud, siis eeldusel, et tehnika ja otstarbekus seda võimaldavad, oleks piiravast meetmest võimalik mööda hiilida.

257. Lisaks on Rosneft, Prantsuse valitsus ja komisjon (Ühendkuningriigi valitsus ei võtnud selles küsimuses seisukohta) arvamusel, et 150 meetri kriteeriumi tuleb kohaldada puurimise kohale endale, mitte selle naftavälja perimeetrile, kus puurimine toimub.

258. See tähendab, et sellise naftavälja puurimist, mis asub osaliselt üle 150 meetri sügavuse vee all ja osaliselt alla 150 meetri sügavuse vee all, ei ole määruse nr 833/2014 artikli 3 lõikes 3 ja artikli 3a lõike 1 punktis a silmas peetud, tingimusel et puurimine toimub kohas, kus vee sügavus on 150 meetrit või alla selle.

259. Ma nõustun samuti selle tõlgendusega.

2. Mõiste „kilt“

260. Mõiste „kilt“ tõlgendamine osutub keerulisemaks.

261. Ühendkuningriigi valitsus leiab, et Euroopa Kohtul ei ole võimalik asuda analüüsima teaduslikke ja geoloogilisi tõendeid, samas kui Prantsuse valitsus on seisukohal, et see mõiste vastab konkreetsele geoloogilisele mõistele, mida Euroopa Kohtul ei ole vaja tõlgendada.

262. Seevastu Rosneft ja komisjon pakuvad mõistele „kilt“ välja oma tõlgendused, mis on kardinaalselt erinevad.

263. Oma geoloogiaeksperdi arvamuse põhjal teeb Rosneft ettepaneku määratleda „kilt“ kui kerogeeni sisaldav kivim, mis koosneb peamiselt savist (mille savimineraali sisaldus ületab 35%) ja mis ei sisalda vedelat naftat.

264. Komisjoni hinnangul hõlmavad kõnealused sätted projekte, millel on võimekus naftat toota – olenemata sellest, kas kildakihtides leiduv tooraine on kerogeen või toornafta – alati, kui toimub hüdrofrakkimine.

265. Niisugune tõlgenduste erinevus annab tunnistust sellest, et vastupidi Prantsuse valitsuse seisukohale tekitab geoloogiline mõiste „kilt“ vaidlusi. Lisaks leian ma samamoodi nagu Ühendkuningriigi valitsus, et Euroopa Kohtul ei ole võimalik anda geoloogilistele mõistetele nagu kilt teaduslikke määratlusi, eriti juhul kui õigusakti vastuvõtja, kelleks käesoleval juhul on nõukogu, ei ole seda mõistet määratlenud.

266. Tahtmata seega anda geoloogilist eksperdiarvamust mõiste „kilt“ kohta, märgin ma, et nagu mainib komisjon, sisaldub kõnealune mõiste lauses „projektid, millel on võimekus toota naftat kildakihtides leiduvast toorainest hüdrofrakkimise teel“.

267. Ma kahtlen selles, et kõnealune lause ei võimalda nii asjasse puutuvate ettevõtjate kui ka liikmesriikide pädevate asutuste vastavatel ekspertidel seda sätet rakendada. Nimelt, nagu märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, „mõistavad asjaomase valdkonna eksperdid vähemalt valdaval enamikul juhtudel nende määratluste piire ja […][Rosnefti] esile toodud probleemid on seega pigem hüpoteetilised kui tegelikud või vähemalt puudutavad vaid määratluste äärealasid“. [137]

268. Tuleb siiski rõhutada, et kuna piiravad meetmed puudutavad nafta uurimist ja tootmist Venemaal, tuleb mõiste „kilt“ määratlemisel arvesse võtta selles riigis esinevate kildakihtide laadi.

137 — *R (OJSC Rosneft Oil Company) v Her Majesty's Treasury and ors* [2015] EWHC 248 (Admin) punkt 53.

269. Seetõttu ei leia ma, et Euroopa Kohus võiks mõistele „kilt“ anda teadusliku määratluse, ega ka, et selline määratlus oleks määruse nr 833/2014 kõnealuste artiklite rakendamiseks vältimatult vajalik.

270. Neil põhjustel teen ma Euroopa Kohtule ettepaneku vastata kolmanda küsimuse punktile c, et seda, kas koht on „rohkem kui 150 meetri sügavuses vees“, tuleb mõõta vertikaalselt puurimise kohast.

VI. Järeldus

271. Eespool toodud kaalutlusi arvestades teen ma Euroopa Kohtule ettepaneku vastata eelotsuse küsimustele, mille esitas High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Divisional Court) (kõrgem kohus (Inglismaa ja Wales), Queen's Benchi osakond (mitmest kohtunikust koosnev kolleegium)), järgmiselt:

1. ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimase lause ja ELTL artikli 275 kohaselt on Euroopa Kohtul pädevus teha ELTL artikli 267 alusel eelotsus nõukogu 31. juuli 2014. aasta otsuse 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas, kehtivuse kohta ELL artikli 40 seisukohast ning kontrollida selle otsuse artikli 1 lõike 2 punktide b–d ja lõike 3 ning artikli 7 õiguspärasust.

2. a. Selle küsimuse analüüsimisel ei ilmnenud ühtki asjaolu, mis võiks mõjutada järgmiste sätete kehtivust:

   — otsuse 2014/512 artikli 1 lõike 2 punktid b–d ja lõige 3,

   — artikkel 7 ja

   — III lisa

   ning

   — nõukogu 31. juuli 2014. aasta määruse (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas, artikli 3 lõiked 1–4, lõike 5 esimene ja kolmas lõik ning lõiked 6–8,

   — artikkel 3a,

   — artikli 4 lõiked 3 ja 4,

   — artikli 5 lõike 2 punktid b–d ja lõige 3,

   — artikkel 11 ning

   — II ja VI lisa.

   Määruse nr 833/2014 artikli 3 lõike 5 teine lõik on õigusvastane.

   b. Õiguskindluse ja kohaldatava õiguse täpsuse (*nulla poena sine lege certa*) põhimõte ei takista liikmesriigil kehtestada määruse nr 833/2014 artikli 8 alusel kriminaalkaristusi, enne kui Euroopa Kohus on kõnealuse süüteo kohaldamisala määratlemiseks määruses kasutatud sõnastuse tähendust piisavalt täpsustanud.

3. a. Määruse nr 833/2014 artikli 4 lõikes 3 sisalduv mõiste „rahaline abi“ hõlmab sellise maksekorralduse töötlemist panga või muu finantsasutuse poolt, mille aluseks olevat tehingut on määruse artikli 3 lõikes 1 nimetatud.

   b. Määruse nr 833/2014 artikli 5 lõike 2 kohaselt on keelatud alates 12. septembrist 2014 aktsiate globaalseid hoidmistunnistusi välja anda VI lisas loetletud üksuste aktsiate alusel, sõltumata nende aktsiate emiteerimise kuupäevast.

   c. Seda, kas koht on määruse nr 833/2014 artikli 3 lõike 3 ja artikli 3a lõike 1 punkti a tähenduses „rohkem kui 150 meetri sügavuses vees“, tuleb mõõta vertikaalselt puurimise kohast.